

DOMOVINA

in KMETSKI LIST

Upravištvo in uredništvo »DOMOVINE«, Ljubljana,
Puccinijeva ulica št. 5, I. nad., telefoni od 81-22 do 81-28
Račun Poštne hranilnice podruž. v Ljubljani št. 10.711

Izhaja vsak teden

Naročnina za tuzemstvo: četrletno 6.— L, polletno
12.— L, celoletno 24.— L; za inozemstvo: celoletno
30.40 L — Posamezna številka 60 cent.

Pregled vojnih in političnih dogodkov

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 20. septembra naslednje vojno poročilo:

Italijanski in nemški letalski oddelki, ki so poleteli v zaporednih valovih nad zaledje egiptске fronte, so tudi večeraj z vidnimi uspehi napadali zbirališča sovražnikovih motornih vozil.

Eno angleško letalo so sestrelile protiletalske baterije naše divizije. Na letališču v Mikabi je oddelek naših bombnikov povzročil znatne požare. Sovražnikov napad na Navarrino v Grčiji ni povzročil škode. Nekaj bomb so preteklo noč angleška letala odvrгла v okolici Catanije in Licate, ne da bi bile povzročile žrtve. Ena izmed sovražnikovih letal je v plamenih tresčilo na zemljo blizu Sattolice Eraclee (Agrigento). Eden izmed novozelandskih letalcev, ki se je s padalom vrgel iz letala, je bil ujet.

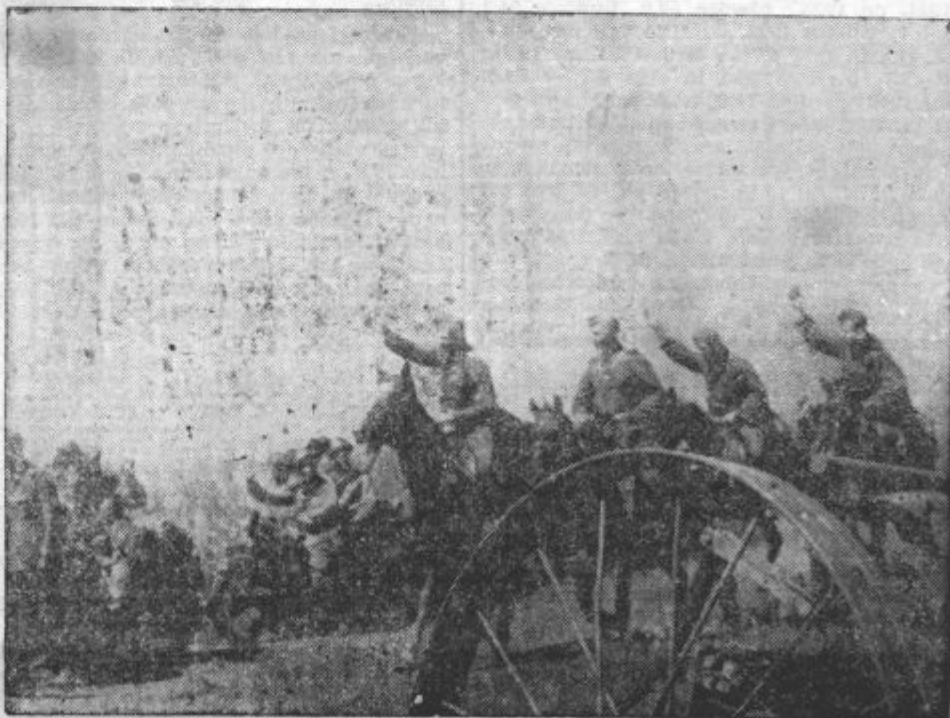
Iz Rima poročajo: V odseku, ki ga drži Italijanska vojska ob Donu, so sovjetske čete 11. in 12. septembra ponovno močno napadale na skrajnih delih vermanonskega loka ob podpori znatnih skupin bojnih voz. Na osvojenih postojankah so se razvile silovite borbe, vendar je bil sovražnikov pritisk zadržan in so bili boljševiški oddelki, ki jim je uspelo priti preko reke, ustavljeni, preden so dosegli zaželene uspehe.

Pri protinapadu, ki je bil takoj izveden, da bi se odstranili lahki sovražni vdor, so z velikim zanosom sodelovale jedinice divizije »Ravenna« in »Cosseria« kakor tudi skupine Črnih srajc »21. marca«. Nastop je čisto uspel. Mala voboklina, ki jo je v prvem času sovražnik mogel doseči na naši bojni črti, je bila do kraja odstranjena, nasprotnikove sile, ki so vdrle v lok, pa so bile dovela uničene ali ujetе. Med nastopom, ki je v zvezi z drugimi, ki so jih boljševiki izvajali prej z namenom, da bi zadeli v hrbet nemško glavnino, ki se bori med Donom in Volgo, se imela sovjetske čete hude izgube. Na bojišču obeh navedenih divizij so namreč našli nad 2600 padlih. Razen tega je bilo ujetih nekaj sto vojakov in zaplenjene izdatne količine orožja in vojnih potrebščin. Naše čete so ponovno zagotovile trdno posest desne Donove obale. Njihov visoki duh se je izkazal v številnih in nenadnih udarcih na sovražnika, ki so jih izvedle v teh zadnjih dneh na drugi obali reke.

Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo 20. septembra izredno vojno poročilo, iz katerega povzemamo:

Na Severnem morju je bila spet dobljena velika bitka s konvoji.

Po popolnem uničenju velikega konvoja na Severnem morju v času od 2. do 7. julija je bil z angleške strani 13. septembra izvršen ponoven poizkus, da bi pod močno zaščito pomorskih edinic pripeljali preko Severnega morja močan konvoj v neko sovjetsko pristanišče. Slabi vremenski pogoji in višje ležeče meje večnega ledu, ki omogoča plovbo bolj severno, so bili tej akciji v prid. Oddelki nemških bojnih letal in podmornice so napadli in razbili konvoj, ki je sestajal iz približno 45 trgovinskih ladij, po večdnevni požrtvovalni boji in v zelo težavnih pogojih za borbo na velike daljave. Kljub slabemu vremenu in močni protiletalski in lovski obrambi so potopili 25 trgovinskih ladij. Osem parnikov je bilo tako hudo poškodovano, da jih je treba smatrati za izgubljene. Razen tega je letalstvo uničilo izmed edinic, ki so ščitile konvoj, 1 rušilec in 2 stražni ladji ter zažgalo še drugi rušilec. Nadalje so podmornice uničile po vztrajnem zasledovalnem lovu še pet trgovinskih ladij. Naposled je letalstvo doseglo bombne zadetke na dveh angleških rušilcih. Tako je sovražnik doživel enega izmed svojih najhujših porazov v borbi za konvoje. V teku še-

Italijanski in nemški brzi oddelki so se srečali v kolenu Dona, ko so se pomikali proti novim položajem, ki so jim bili odkazani

Načrtno gospodarstvo v Italiji bo letos razširjeno tudi na kmetijstvo

V kmetijskem letu 1942/43 bo prvič v Italiji vse kmetijsko pridelovanje podrejeno splošnemu načrtu. Načrtno gospodarstvo bo torej v Italiji letos razširjeno tudi na kmetijstvo. Gre za del splošnega gospodarskega načrta, ki ga je napovedal Duce že l. 1936. kot glavnega pogoja za doseg avtarkije (Gospodarska neodvisnost od tujine). Načrt gre za tem, da se rodovitna zem-

lja v Italiji čim bolj izkoristi, odnosno da se kmetijstvo povzdigne zlasti v pogledu pridelovanja hranilnih rastlin. Ministrstvo za kmetijstvo je že pripravilo načrt setve 33 najvažnejših hranilnih rastlin. Vsaki pokrajini bo dodeljena ustrezná količina semenja. Ne samo prefekti, temveč tudi nove kmetijske kmetijske zveze kot izvrševalke kmetijskega ministrstva, bodo skrbale za to, da

stih dni je izgubil 38 trgovinskih ladij, naloženih z najrazličnejšimi potrebščinami. K temu je treba prišteti še izgubo šestih bojnih pomorskih edinic. Samo ostanek konvoja z delno znatno poškodovanimi ladjami je pobegnil.

Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo 20. septembra poročilo, iz katerega povzemamo: Ob Tereku so vrgle nemške čete sovražnika z utrjenih postojank.

Na prostoru okrog Stalingrada se nadaljujejo boji z nezmanjšano srditostjo. Razbremenilni napadi sovražnika s severa so se izjalovili. Pri Voronežu so bili sovražnikovi napadi delno v borbi moza z možem s hudimi izgubami sovražnika zavrnjeni. Na Sredozemskem morju je potopila nemška podmornica en parnik in štiri prevozne jadrnice. Posamezna angleška letala so podnevi izvedla brezuspešne motilne polete nad nemškim ozemljem. Sestreljeno je bilo eno sovražno letalo. Ponoči so prileteli angleški bombniki nad južnovzhodno in južno Nemčijo. Na nekaterih krajih, med drugim v mestu Münchenu, so rušilne bombe in požari povzročili škodo predvsem v stanovanjskih okrajih in na javnih poslopih. Civilno prebivalstvo je imelo izgube. Večje število napadajočih bombnikov je bilo sestreljeno. Po dnevnih napadih nemškega letalstva na industrijske naprave na angleški južnovzhodni obali so nemška bojna letala v noči z bombami težkega kalibra napadla industrijsko področje mesta Sunderland. Od sovjetskih agencij danes objavljena in od Reuterjeve agencije povzeta trditve, da je generalni polkovnik von Kleist padel, je neresnična.

Iz nemškega poročila z dne 21. septembra povzemamo: Ob Tereku sta bili po obvladanju težavnega in z minami zavarovanega ozemlja

v naskoku zavzeti močno branjeni mesti Terek in Vladimirovska.

V borbah za mestno središče Stalingrada, ki ga skuša sovražnik držati v obupnem odporu, so še v teku poulične borbe. Razbremenilni napadi na severu mesta so bili odbiti s hudimi izgubami za nasprotnika. Sovražnikovi napadi severozapadno od Voroneža so se izjalovili. Tudi južnovzhodno od Ilmenskega in južno od Ladoškega jezera je bil sovražnik odbit s hudimi izgubami.

Iz Sofije poročajo: Bolgarski ministrski predv Bolgariji od leta 1934. je dejal med drugim sednik Filov je imel te dni važen govor, vprčo visokih državnih uradnikov. »Vladavina, ki obstoji Filov, »je pristno bolgarska, čeprav soglaša po večini z idejami fašizma in narodnega socializma. Pri nas ne obstojijo politične stranke.« Predsednik je potem zatrdil, da se njegova vlada prizadeva ustvariti močno državo in vzpostaviti socialno pravico v skladu z glavnimi načeli novega evropskega reda.

O zunanji politiki Bolgarije je dejal, da tesno sodeluje s silami osi.

To sodelovanje ni novo in se izvršuje že od neuiliske pogodbe. Od tega časa se je stalno razvijalo, dokler ni postalo popolno zavezništvo. Zunanja politika Bolgarije je dokončno določena. Nemogoča je vrnitev nazaj ali opustitev izbrani poti.

se bodo kmetovalci povsod strogo držali splošnega načrta.

Za setev manj važnih poljskih rastlin bo potrebno posebno dovoljenje, ki bo izdano samo v primerih, ko ne bo grozila zaradi tega važnim kmetijskim rastlinam nobena nevarnost. Sicer je pa poskrbljeno za to, da se bodo vsi kmetovalci strogo držali splošnega načrta. V tujini se pogosto govori, da je doseglo kmetijstvo Italije že višek v svojem razvoju. Glede na te vesti je bivši finančni minister Stepani zapisal v članku, objavljenem v italijanskih listih:

Treba je zmerom znova opozoriti pojavljajoče se vesti, da je Italija že dosegla mejo svojega kmetijskega pridelovanja in da bi nova prizadevanja na tem področju ne dosegla zaželenih uspehov. V resnici je Italija še daleč od tega in se kmetijstvo da še močno dvigniti s tehničnim napredkom in delom kmetijskih strokovnjakov.

To mnenje podpirajo tudi kmetijski številčni podatki, ki kažejo, da je Italija na področju kmetijstva zadnja leta stalno napredovala. V milijonih metrskih stotov je znašal njen pridelek v letih 1921. do 1925.: pšenice 53,9, turščice 24,1 in riža 5,4; v letih 1926. do 1930.: pšenice 60,7, turščice 24,8 in riža 6,7; v letih 1931. do 1935.: pšenice 62,7, turščice 26,5 in riža 6,8; v letih 1936. do 1940.: pšenice 74,9, turščice 30,8 in riža 7,9. Pri pravilni izbiri semena in izboljšani tehniki obdelovanja polja je torej še zmerom mogoč napredek, zlasti če pomislimo, kako marljivo so italijanski kmetovalci. Važno je pa, da gre pri načrtu za leto 1942/43 za korporativno preobnovo. Da bo ta načrt uresničen, jamči disciplina italijanskega kmečkega prebivalstva, ki bo zagotovilo vojski in civilnemu prebivalstvu zadostno prehrano.

Pomanjkanje zraka na zvezdah

Po dolgotrajnem raziskovanju so pred leti ameriški zvezdoslovci prišli do zaključka, da je življenje, ki ga poznamo na zemlji, na zvezdah, ki so nam najbližje, sploh nemogoče. Zvezdoslovci so se dolga leta ukvarjali z raziskovanjem zvezd odnosa planetov sončnega območja in odkrili, da imata oba velika planeta Jupiter in Saturn ozračje, ki sestoji v glavnem iz metana in amonijaka, dveh strupenih plinov, ki nastane na zemlji le v nekaterih primerih. Amonijak je, kakor znano, zelo močno dišeča snov, metan, ki ga imenujejo tudi treskavi plin, pa je bil že pogosto vzrok eksplozijam v rudnikih.

Če bi mogel torej človek napraviti potovanje na Saturn, ki ga poznamo po njegovih znamenitih obrocih, ali pa do velikega Jupitera, bi strašen mraz, ki vlada tam, kmalu napravil konec njegovemu življenju. Razen tega bi ga umorili tudi strupeni plini. Kisik, ki bi ga vzeli s seboj za umetno dihanje, bi mu na teh dveh planetih takoj razneslo.

Dva druga planeta, Uran in Neptun, se predaleč in zato v daljnogledu premajhna, da bi bilo mogoče ugotoviti, kakšno ozračje imata. Vendar pa lahko skoraž zanesljivo trdimo, da mora biti tudi na teh dveh planetih prav tako ozračje iz metana in amonijaka, ki izključuje vsako življenje.

Tako smo doslej že dognali za štiri izmed devetih planetov sončnega območja, da je na njih vsako življenje izključeno. Planet Pluton, ki so ga nedavno odkrili in je najbolj oddaljen od sonca, je brez ozračja kakor naš nočni spremljevalec mesec. Prav tako ima tudi Merkur, ki je soncu najbližji, le slabe pogoje za ozračje. Težnost je tam premajhna, da bi mogla zadržati pline, ki so potrebni za življenje. Venera ima nasprotno zelo gost plinast ovoj toda tudi na njej ne more živeti nobeno bitje. Ali pa bi se moralo to bitje navaditi docela drugačnega življenja in imeti čisto drugačno telo da bi lahko živele brez vode in kisika. Zadovoljiti bi se moralo z ogljikovim dvokisom, ki ga pri nas večina bitij izdihava.

Tako ostane naposled samo Mars, ki je res menda edini planet, kjer bi se morda dalo živeti. V njegovem ozračju so odkrili takšne oblake kakor pri nas. Vprašanje je samo, ali je na Marsu dovolj kisika, ki je pogoj za človeško življenje. Dognano pa je, da je na Marsu voda, čeprav je ni toliko kakor na zemlji. Po najnovejših opazovanjih imajo na tem planetu najbrže tudi letne čase. Le nekaj je, kar bi ljudem na Marsu ne prišlo. Čez dan, zlasti opoldne, vlada tam huda vročina, ponoči pa pade toplota na 50 stopinj pod ničlo, tako da si na Marsu le težko mislimo življenje kakšnega višjega bitja.

V zvezi s tem raziskovanjem so se lotili znanstveniki tudi vprašanja velikih belih lis, ki so se pred nekaj leti pokazale na Saturnu. Po najnovejši domnevi utegnejo biti te lise kristalni amonijak, ki so ga strašni viharji nakopičili na mrzli površini planeta. Kako hudi morajo biti viharji, si lahko mislimo, če slišimo, da so zvezdoslovci te lise premerili in dognali, da je površina največje lise približno tolikšna kakor površina naše zemlje.

GOSPODARSTVO

Zdaj po dežju bodo rasle gobe

Po zadnjem izdatnejšem deževju se bo kmalu razvila splošna rast jesenskih gob, to je glavna sezona, ki navadno traja do decembra.

Poleg žlahtnega gobana (globanja ali jurček), ki jih posušene nakupujejo naši trgovci-izvozniki, naj bi podeželski nabiraleci sušili tudi druge užitne gobe. Za ta namen pa bi bilo potrebno, da si nabavijo knjigo »Naše gobe«, ki se lahko kupi ali naroči v vsaki knjigarni po izredno znižani ceni 7,60 lire. Podeželski trgovci naj bi naročali knjigo ter jo razstavili v izložbi ali v trgovini na vidnem mestu.

V knjigi najdemo zanimanci dobre slike z opisi vseh glavnih vrst gob (užitnih in strupenih). Poleg že omenjenega žlahtnega gobana (slika št. 1.) in obeh bližnjih sovratnikov bronastega gobana ali ajdnaka (št. 5.) in kostanjevke (št. 11.), katere tri vrste gobanov nakupujejo posušene naši izvozniki, se lahko sušijo za dom in za nadrobno prodajo na trgu še naslednji gobani: brezov goban; peščenska ali pesnati goban (št. 10.), slinav-katerih naj nikogar ne plaši, ker posušene počnijo, a imajo isto vrednost kakor žlahtni goban; peščenska ali pesnati goban (št. 10.), slinavka ali ovčarka (št. 12.), kravjača (št. 13.), rde-

čerepnik mavel (št. 14.), sličen je rumen mavel, ki ga ni v knjigi. Dalje možek ali jelenov jezik (št. 15.), žemljevec (št. 16.), cvčje vime ali vampovka (št. 17.), slivarica ali molarica (št. 37.), zimska kolobarnica ali sivka (št. 44.), sivorumena štorovka ali jarsi (št. 51.), rumeni in rjav ježek (št. 58. in 59.), pri katerih je treba bodice pod klobukom ostrgati. Varovati se je žolčastega ježka (št. 60.). Nadalje se lahko še sušijo za dom in nadrobno prodajo: navadna lisička (št. 61.), mrtvaška trobenta (št. 63.), rumena trobenta (št. 64.), rdečkasta in rumena griva (št. 65. in 66.), pri katerih je treba vršičke postrčiti. Ponekod na Dolenjskem rase množinsko visoki in mali bet ali kij, pri starih borih pa dobimo borov glicveč ali kodravko, ki je podobna šolski gobi. Zadnjih treh gob Begova knjiga še nima.

V knjigi so navodila za sušenje gob, za vlaganje v kis (konzerviranje), za napravo gobjega izvlečka ali ekstrakta, za mletje suhih gob v prašek in cela dolga vrsta podobnih receptov za pripravljanje gobjih jedil.

A. B. st.

Obnavljajte naročnino!

Drobne vesti

Počakajte, da turščica dozori. Vročina je pospešila zorenje turščice in ob koncu meseca bo najbrž zrela že povsod. Nekateri so jo že začeli trgati, čeprav še ni čisto zrela. Nekateri mestni pridelovalci so potrgali povsem mlečno turščico, ki je k večjemu primerna za pečenje. Nezrela turščica ni mogoče posušiti tako, da bi bila uporabna za mletje. Tudi za živalsko krmo ni tako izdatna. Ni jasno, zakaj ljudje ravnaajo tako ne-spametno s pridelkom. Letos bi turščica dozorela povsod tudi pri nas. Turščica je zrela, ko je zrnje že tako trdo, da se ne vda pod nohtom in ko se latovje na koncu začne odpirati, lasje in kožuhinje pa sušiti. Tudi stebeljve skoraj povsem porumeni, ko je zrela. Vendar včasih zrnje še ni zrelo, ko je stebeljve z listjem že rumeno, zlasti med sušo.

Cas za jesensko saditev sadnega drevja. Če hočeš jeseni saditi sadno drevje, moraš jame izkopati že zdaj septembra, drevesca pa posadiš šele ob koncu oktobra do srede novembra. Vmes mora biti nekaj tednov, ker je napačno kopati jame tik, preden sadiš. Koščičasto drevje, zlasti marelice in breskve, sadiš le pomladi.

Regrat je odlična krma za kunce. Pred tedni so prinesli listi vest, da so v Sudetih mnogim rejcem poginili številni kunci zaradi krmljenja z regratom, ki naj bi bil zlasti škodljiv ob cvetju in takoj po njem. Naš list je takrat zapisal, da je ta domneva brez podlage, ker se pri nas ni še noben rejec pritožil nad regratom, temveč bil nasprotno zadovoljen z njim, ker so mu kunci od regrata uspevali. V »Malem gospodarju« čitamo zdaj notico, da ni govora o škodljivosti regrata, ki ima veliko hranilno vrednost za kunce in za druge živali. Seveda pa bi ne bilo primerno, če bi kunce krmlil izključno le z regratom, kakor bi ne bilo prav, če bi jim dajal, recimo po cele tedne kakšno drugo krmo kar samo. Za uspevanje kuncev kakor drugih živali je potrebna raznovrstna krma. Rejci se torej naj ne boje regrata in ga lahko mirno pokladajo kuncem.

Fizol potrebuje mnogo vode. Večina rastlin rabi največ vode med cvetenjem. Tako porabi ena fiziolovka do cvetenja šest litrov vode. Od cvetenja do zoritve porabi 30 litrov vode. Fizol je torej med rastlinami hud pijanec, zato ga suša hudo prizadeva in ga je treba ob suši zalivati. Vendar pa ni dobro polivati rastlino po listju. Zaliva naj se pri tleh. Žal je letos večina rastlin zaradi suše zaključila rast in dozorela.

Kako preprečimo grenkobo kumar. Grenilne snovi so v vsaki kumari, a ne kvarijo okusa plodov dokler se rastlina v redu razvija. Plodovi pa postanejo občutno grenki v naglem razvoju. Kumara terja toplo in zavetno lego ter rahlo zemljo. Mraz rastlini naglo škoduje, občutljiva je za hladno vreme in mokroto, prav tako pa tudi za sušo. Kumari je všeč čim enakomernjša toplota, ne sme ji pa tudi nikdar zmanjkati pravšnja vlaga. Gredice in grebeni, na katerih gojimo kumare, morajo imeti v spodnjih plasteh zmerom dovolj vlage na zalogi. Zelo je napačno, če zalivamo z mrzlo vodo, kadar je zemlja razgreta in je tudi ozračje toplo. Voda za zalivanje ne sme biti hlad-

nejša od 20 stopinj Celzija. Prav tako se pojavljajo motnje, če smo posadili kumare na podlagi suhega, svežega ali prevročega konjskega gnoja. Nekateri vrste kumar so dovtetnejše za grenkobo kakor druge. Največ grenkih snovi imajo plodovi tik pod kožo, zlasti pa ob koncih. Grenke kumare je treba debelo olupiti in jim spodnji konec ob peclju in vrh, kjer je bil cvet, odrezati, ker nista za uporabo. Ob koncih odrežemo malo kumare tudi za poskušnjo.

Natančen pregled stanja reje in položaja rejcev malih živali bo izvedel odbor ljubljanskega društva »Malega gospodarja«. Društvo izdaja tiskovine, rejske razvidnice, ki jih morajo člani vrniti do 30. septembra. Tu morajo natanko naštet in opisati svoje živali, zraven pa navesti vse potrebne podatke o zemljišču, s katerim razpolagajo, naj že bo lastno ali najeto. Zlasti morajo opisati, kakšne plemenske živali imajo, koliko živali je namenjeno za zakol in koliko za prodajo. Obvezna je prijava plemenjakov. Neprijavljene plemenjake člani ne bodo smeli uporabljati za plemenjenje živali drugih rejcev. Kdor bi jih uporabljal neprijavljeno, bo izgubil vse ugodnosti pri dobavi krmil. Ta odredba je nujna, da se prepreči propad reje, ki se vsestransko opaža, ker se križem plemenem z neprimernimi plemenjaki. Društvo bo vse plemenjake pregledalo in določilo, kateri so za plemenjenje sposobni. Pregled vse reje je potreben tudi zavoljo tega, da se bodo pravilno dodeljevala krmila, da se plemenska žival prehrani preko zime. Seveda bo društvo lahko izvedlo vse to le tedaj, če bo dobilo krmilo na razpolago.

Domači zdravnik

Prvo pomoč pri opeklinah. Naber si poleti rož sv. Janeza, deni pa samo nasukano cvetje v steklenico, zalij ga z dobrim oljem toliko, da segajo rože do polovice olja. To dobro zamaži in postavi deset dni na sonce. S tem oljem namoči platnene krpe in obveži z njimi opekline. Če so se napravili mehurji, jih prederi s čisto, nezarjavelo iglo, da sokrva odteče, ker to bolečine lajša. Ne devaj pa nikdar na opekline v mrzli vodi namočenih obkladkov. Pri vseh hudih opeklinah, zlasti pa, če se je opekel kdo na več krajih po životu, posadi bolnika v veliko kad, ki je polna vode, in ga pusti v njej toliko časa, da pride zdravnik, ki ga hitro pokliči. Na deželi se le redko primeri, da bi razjedajoče tvarine povzročile nesrečo. Komur so kisline razjedle kožo, mu jo polij z vodo, v kateri je raztopljena soda ali ugašeno apno, s alkalijami razjedeno kožo pa polij z vodo, pomešano s kisom. Včasih pade komu kaplja še živega apna v oči. Bolečina kmalu poneha, če mu izpereš oko z vodo, ki je s kisom okisana. Nikar pa ne drgni bolnega očesa, ker to bolečino le hujša. Če pri gašenju apna pade delavec v jamo, ga hitro izvleci iz nje, ga polij z vodo, ki je s kisom okisana, in morda mu rešiš življenje.

ŽENA

NORAH LOFTS

V SUŽENJSTVU

S pomočjo gorčičnih obližev in vročega bezgovega čaja se je nazadnje posrečilo, postaviti Aggi spet na noge. Zjutraj se je zdelo, da je vse v redu. Žal pa se Aggi ni mogla premagati, da ne bi bila pokusila žolice, ki jo je gospa Bridgesova poslala po njeni sestri Rozi, ko je šla gledat v vas, kako je z njeno sestro. Posledice so bile porazne.

Medtem se je približala ura, ko je moral priti poštni voz iz Ipswicha — in tujske sobe »Pri zlatem runu« niso bile pospravljene, postelje niso bile preoblečene! Wainwright je sporočil gospe Bridgesovi, naj takoj pošlje kakšno deklo gor. Gospa Bridgesova se je zadovoljno muzala, ker se ji je načrt tako lepo obnesel. Uro pozneje so našli gostje vse v najlepšem redu. Ela je delala kakor konj.

Istega dne zvečer je poslala gospa Bridgesova bolnici močno juho, ki naj bi ji povrnila izgubljene moči. Ker pa je Aggi že spala, juha pa je silno prijetno dišala, se Aggina mati ni mogla upreti izkušnjam, da je ne bi bila pokusila. In učinek je potrdil njeno skrivno sumnjo — kar je imelo za posledico, da se je branila poslati svojo hčer nazaj v gostilno. Nagovarjala je Aggi, naj gre rajši služiti v župnišče, in ker je bila Aggi dosti preslabotna, da bi se upirala, je dejala k vsemu da in amen — tem rajši, ker je bil vrtnar v župnišču čeden fant, ki je resda prišel v vojni ob eno nogo, zato pa je dobival od države majhno pokojnino, kar je bilo v Agginih očeh dovolj izdatno nadomestilo za izgubljeno nogo. Čez štiri tedne sta bila že oklicana.

Ela je bila v sedmih nebesih. Nikdar ni niti v sanjah pomislila, da bo kdaj prevzela Aggino mesto. Seveda pa bi bila manj srečna, če bi bila slutila, da ji Wainwright niti izdaleč ni nameraval dati Aggijine plače. Prav zato je tudi bil tako zadovoljen s to izpremembo. Zdaj se je iznebil Aggije, prihranil bo lepo vsoto denarja, in tako pač ni mogel obžalovati, da je povišal plačo Eli, saj so bile tudi sobe zdaj dosti bolj snažne kakor prej. Na Elino dozdejšnje mesto pa je prišel dvanajstleten deček, ki mu je kuga nedavno pobrala očeta in mater. Wainwright je bil takoj pripravljen odpreti zapuščenim otroci vrata svoje hiše, kajpak ne iz dobrote ali usmiljenja, pač pa zato, da je spet dobil dvoje rok, ki ga niso nič stale. Fantič je od petih zjutraj do desetih zvečer drgnil pod in opravil vsa druga dela, ki jih je morala več ko dve desetletji opravljati Ela. Kadar je šla mimo njega in ga je videla, kako prenaša težke škafe vode, kako se muči z ribazjem, jo je obšlo globoko sočustvo, ki pa je takoj splahnelo, kakor hitro se je soomnila, da je bila sama še mlajša in še slabotnejša, ko je začela ta posel »Pri zlatem runu«.

Tudi gospa Bridgesova se je veselila, da se je vse tako izteklo, saj je imela tudi ona svojo korist pri tem. Eli ji je namreč morala obljubiti, da ji bo dajala tretjino napitnin, ki jih bo neslo njeno novo mesto — saj ji je pomagala do te službe. Kdo drugi če ne ona s spretno uporabo rabarbare, kakor je zapala svoji varovanki.

Ela ni godrnjala nad to pogodbo. Čutila se je bogato. Medtem je bila že pomnožila Coldhamovo gvinejo s celo vrsto šilingov, polšilingov in penijev, ki so ji jih darežljivi gostje stiskali v roke. In poleg tega je živel v oprečanju, da sme računati na šestdeset šilingov letne plače. Nienj načrti so polagoma dobivali določnejšo obliko. Skovala je drzen, fantastičen načrt: Hestera mora v šolo, mora se naučiti čitati in pisati.

Zadnje mesece je postalo Eli jasno, da otroka ne bo mogla več dolgo skrivati. Zepovno se mu je posrečilo razvezati vrvice, s katero je bil privezan k postelji, in že nekajkrat se je otrok po vseh štirih skobacal

po stopnicah navzdol. Zdajšnji položaj ne bo mogel večno trajati. Otroka bo treba kakorkoli zaposliti, in to ji je dalo misliti, da bi ga poslala v šolo. O šolski vzgoji je imela Ela dokaj meglene pojme; če pa si je predstavljala Hestero sklonjeno nad knjigo, se ji je zdelo to krasno, dočim jo je napolnila predstava Hestere, sklonjene nad škafo, z mučnim občutkom.

Nekaj pa je presežalo njen razum: Ni si mogla predstavljati, kaj neki pišejo v knjigah, ki se je bavila z njimi Hestera v materinih sanjah o bodočnosti.

ČETRTO POGLAVJE

Ko je minilo leto in je prišel spet plačilni dan, je dobila Ela svojih dvajset šilingov. Od samega presenečenja ni mogla niti izpregovoriti. Šele čez nekaj ur si je toliko opomogla, da je lahko stopila pred Wainwrighta. On pa se je nestrpno zadril: »Ce ti ni dovolj, greš lahko spet ribat... ali pa si prebereš. Kar poišči si drugo službo... nimam nič proti temu. Morda boš našla bedaka, ki bo pripravljen, dajati hrano tvojemu pankrtu.«

Ela ni mogla spraviti glasu iz sebe. Spoznala je, da nima pomena dokazovati mu, da je njena zahteva upravičena. Vse je bilo končano. Z denarjem, ki ga je imela, otroku ni mogla nuditi učenja — in napitnine niso bile zanesljiv dohodek, ne glede na to, da je morala dajati tretjino gospe Bridgesovi. Nikdar ne bo mogla Hestera v šolo... vsaj tako dolgo ne, dokler bo ostala njena mati poštena.

Do tega dne ni Ela nikoli pomislila na to, da bi si prisvojila denar, ki ni bil njen, dasi je imela kot sobarica vsak dan dovolj priložnosti za to. Večina gostov je bila kar čudno nebržna. Pogosto so puščali denar na mizi ali so pozabljali drobiž v žepih obleke, ki so jo obešali zvečer pred vrata. V prvem letu njene nove službe ni prišlo Eli nikdar na misel, da bi se okoristila s tem. Zdaj pa je bilo vse drugače: upanje, da bo lahko dovolj prihranila za ureditve svojih načrtov, je šlo po vodi. In po vrhu so jo čakali neodložni izdatki: Hestera bo imela kmalu pet let in je že zdavnaj odrasla muselinasti oblecki, ki jo bila Ela pred tremi leti kupila od matere Fennove. Tako se je zgodilo, da je zagrešila Ela svojo prvo tatvino, ki so ji kmalu sledile druge. Nikdar ni jemala visokih zneskov — bila je previdna: samo nekaj penijev, največ šiling. Ko pa je spoznala, da gostje sploh niso opazili, da jim manjka kak denar, si je tu pa tam privoščila tudi večji znesek. Po malem si je pridobila nezmotljiv občutek, kateri gostje so nezaupljivi in je boljše, da jih ne okradeš, in katere lahko okrade brez nevarnosti, da bi kaj opazili.

Ko je Hestera štela šest let, jo je vpisala v šolo gospodične Peckove. Gospodična Peckova je živel na vasi že preko trideset let. Od svojega očeta profesorja si je oila pridobila obširno znanje. Učila je otroke abecede in poštevanke, zgodovine, prirodoslovja in različnih drugih predmetov. Njena šola te bila odprta vsem otrokom, katerih starši so bili dovolj premožni, da so lahko žrtvovali vsak dan po dva penija za šolanje.

Gospodična Peckova je bila visoke postave, sloka, okrog petdeset let stara, nagubanega obraza, koža ji je bila kakor pergament, lasje tanki in sivi in na njih ji je čepela čepica. Nad gornjo ustnico ji je poganjalo nekaj temnih kocin. Deklice so se pri njej učile tudi osnovnih pojmov šivanja in vezenja. Poleg tega so dobivale učenke zvežčič, da so si vanj zapisovale pravila o lepem vedenju, recepte za pripravljanje preprostih južin in domačih zdravil.

Elin neopravičeno prisvojenj denar je šel za vzgojo njenega otroka. Vaška šivilja ji je morala ukrojiti obleko, čepico in plašček.

Naročilo je opravila z veliko vnemo, a z malo okusa, in tudi čevlji, ki jih je dala Ela pomešiti Hesteri, so bili grdi in okorni — deklica pa je bila kljub temu majhna lepota. Zato si je že prvega dne pridobila naklonjenost starega, ljubeznivega praznega srca gospodične Peckove, ki se je sicer skušala prepričati, da je Hesterina neobičajna inteligenca tisto, kar jo privlači k otroku, dasi bi ji bila odprla svoje srce tudi tedaj, če bi bila Hestera neumen otrok.

Ela je zabičala hčerki, naj hodi »Pri zlatem runu« le po zadnjem stopnišču, da bi se tako kolikor mogoče izogibala srečanja z Wainwrightom. V Hesterini torbici pa si našel razen krede, tablice in zvežčiča, ki bo morala pozneje zapisovati vanj pravila o lepem vedenju, zmerom še zavojček, poln dobrih reči, ki ji ga je stisnila v roko gospa Bridgesova. To ni oviralo Hestere, da ne bi bila na poti skozi vrt smukala in poskušala mlade zelene čebule, ki je rasla tam na gredah. V šoli pa je potem širila okrog sebe silno neprijeten vonj, ki bi bil spravljal gospodično Peckovo v skrajno slabo voljo, če ne bi bila to prav Hestera. Tako pa Hestera sploh ni bila okarana, temveč je dobila bonbone s poprovo meto, da prežene neprijetni vonj po čebuli.

Hestera se je duševno naglo razvijala. Tudi če bi bila mogla vedeti, kako malo časa je imela za učenje, se ne bi bila mogla učiti z večjo vnemo in pridnostjo. Šest let je bila preživela kakor v ječi, v telesnih in duševnih okovih, in njene duševne sile, ki so doslej spale, so se zdaj z vulkansko močjo in naglico dramile. Niti besedice tega, kar je slišala v šoli, ni šla v izgubo, ne glede na to, ali je bilo primerno zanjo ali ne. Njen duh je pograbil vsako zrno, ga potem predelal v sebi in ga ohranil.

Gospodična Peckova, ki ni bila vajena tolikšnega dojemanja in tako naglega razumevanja pri otroku, je bila vsa zavzeta nad svojo učenko in je, če je bilo le mogoče, za eno ali za več ur podaljšala njen pouk. Tedaj je vzela iz svoje steklene omare dva podstavka, pristavila je čaj, in ko se je čaj kuhail, sta sedeli ženski druga nasproti drugi: prva velika, stara in odurna, druga majhna, mlada in lepa, obe zatopljeni v isto reč, ki sta jo obdelovali, pa naj je šlo za skrivnost v naravi ali za pravila o lepem vedenju.

Zapredena v čar Hesterine miline je gospodična Peckova nazadnje pozabila svojo dolžnost in je božala otrokove kodraste lase ali je skušala na kakršenkoli način dati izraza svojim željam po nežnosti. In ko je deklica potem odšla, se je čutila stara gospodična osamljeno in odvisno, a še mnogo bolj bedno bi se bila počutila, če bi se bila zavedala, da ji je bila naklonjenost, ki jo je gojila do svoje ljubljene, vračana le v majhni meri. Hestera ni ljubila gospodične Peckove, le izkoriščala jo je, kakor je izkoriščala vse, o čemer se ji je zdelo, da ji bo v prid. Kakor je smukala v vrtu mlado čebulo in druge plodove, ki so se ji zdeli okusni in lahko prebavljivi, tako je smukala med učnimi urami spoznanja in znanje. Tudi ni bila niti malo to, kar imenujemo »priden otrok«, čeprav je zaslepljena gospodična Peckova tudi to videla v nji. Kadar je pravilno rešila računsko nalogo, je nespodobno rogovilila in je na vse mogoče načine kalila mir v razredu. Za tako obnašanje bi bila učiteljica vsakega drugega otroka ostro okarala. Hesteri pa ni rekla niti besedice, temveč je tudi ob tem iskala priliko, da jo pohvali. »Ali te ni sram, Edgar? Hestera je že gotova s seštevanjem, ti pa še začel nisi! Tako velik fant, pa puštiš, da te prekosi majhna deklica!«

Edgar je sovražno ošinil sošolko, ona pa mu je pokazala jezik, če je gospodična Peckova ni videla.

Edgar se je maščeval: Kadar jo je srečal izveč šole, jo je potegnil za lase ali vrgel nanjo polno pest cestnega prahu ali pa ji je skušal spustiti pod obleko žabo, ki jo je bil ulovil v tolmunu. Tedaj je Hestera z obupnim krikom zbežala, ker pred črvi in golaznijo je čutila nepopisen strah. Ko se je na pol poti čutila varno, se je ustavila in je vpila: »Nikar, Edgar, nikar... Vrzi jo proč! Jutri lahko vse prepíšeš od mene!« (Dalje)

ZA UGANKARJE?

Križanka

1	2	3	4		5	6	7	8
9					10			
11			12	13				
14			15			16		
			17					
			18					

Vodoravno: 1. Slaven slovenski pisatelj. 9. Normalen izrastek na hrbtu. 10. Napis na križu. 11. Slaven avstrijski general iz 18. stoletja, ki se je z uspehom boril tudi proti Turkom (napiši ga, kakor ga po slovensko izgovarjaš) + gozd z drugo besedo. 14. Turški gospod. 15. Oblika nekega pomožnega glagola. 16. Prislav kraja. 17. Abecedna izgovarjava neke črke. 18. Žitna bilka ga ina.

Navpično: 1. Oster, tanek predmet. 2. V peklu prebiva. 3. Mazilo z besedo, ki se rabi v narečju (narobe). 4. Po vsaki noči sledi (narobe). 5. Mesto v Srbiji. 6. Ruski bič. 7. Orožje v latinščini. 8. Župan v francoščini (narobe; e na koncu manjka). 12. Domača žival, ki nima dobrega slovesa. 12. Izraz za način oblačenja pri kakšnem narodu.

Skrit pregovor

... m e z = del pluga
 ... t e r = samostanski duhovnik
 ... r a č = milodare pobira
 ... v e r = mraz prihaja s te strani
 ... v e k = plačuješ ga v državi
 ... n u h = ne dela rad
 ... n e v = pečeš v njej
 ... s e c = dvanajsti del leta
 ... r i c = brat tvojega očeta
 ... a m o = tam v srbohrvaščini
 ... m a r = vedro za pomije v narečju
 ... k l a = služabnica z drugo besedo

Nove črke, ki jih dobiš, beri po vrsti od besede do besede, pa dobiš znan pregovor.

Rešitve ugank iz št. 38. Stopnice: 1. Pohorje, 2. apoteka, 3. zapoved, 4. podpora, 5. pikapok, 6. Gestapo. — Čarobni kvadrat: 1. Laško, 2. Askar, 3. škoda, 4. kadet, 5. orati. — Križanka: vodoravno: 1. Dravinja, 7. ježa, 8. mraz, 9. vlažnost, 12. curek+Nil, 13. er, 14. ja, 15. u in n, 16. dr., 17. uk; navpično: 1. drevce, 2. ajmar, 3. Veržej, 4. Izanka, 5. Nazon, 6. Apatin, 10. Lurd, 11. sirk.

Ženski vestnik

Majhni pogreški pri kuhi se dajo popraviti

Kuharica pride zdaj pa zdaj v majhno zagato, ker se ji je ta ali ona jed pri nagli kuhi malce ponesrečila. Taki majhni grehi pa se dajo pogosto skoro čisto popraviti. V naslednjem navajamo nekaj nasvetov.

Če ti je omaka postala prekepast, jo pretlačiš skozi gosto sito, segreješ na novo v vodi in postala bo gladka. Majhna izguba se pri tem ne da preprečiti. Da ti omaka sploh ne postane kepasta, moraš prav ravhati. Prežganje iz masti in moke mešaš, dokler ne postane čisto gladko. Nato dodaš najprej malenkost mrzle tekočine, morda za kavno žlico. Zdaj moraš spet mešati, dokler ne postane kašasto prežganje čisto gladko. Potem dodaš spet malenkost mrzle ali vroče tekočine in spet mešaš. Take nadaljuješ ob stalnem mešanju, dokler ne dobiš toliko omake, kolikor je potrebuješ. S tem majhnim trudom ti ne postane nobena omaka kepasta.

Kisliti jedi ne smeš nikoli hraniti v aluminijasti posodi; kajti v tem primeru dobi jed zanesljivo okus po kovini in morda izgubi tudi pravo barvo.

Čmoki iz moke in krompirja, se ne drobijo, če »privežeš« vodo, v kateri jih kuhaš z nekaj moke, seveda z zelo majhno količino, kajti v nasprotnem primeru bi se začela jed po daljšem kuhanju smoditi.

S soljo gotovo ne ravnaš preveč neprevidno, toda tu in tam se lahko zgodi, da si v naglici juho preveč osolila. Kaj naj napraviš zdaj? Ali naj pripraviš družino z majhnim oprostilom na nezgodo? To bi bilo prijetnejše, vendar se da zlo ublažiti. Preosoljeno juho prelij skozi sito, da ostane zelenjadna primes v njem. Nato je treba hitro olupiti nekoliko krompirjev, zrezati jih v ploščice in jih skuhati z majhno količino vode, ki naj bo neosoljena. Ko se je krompir napol skuhal, dodaš zelenjavo, ki si jo dobila iz juhe, prekuhaš jo s krompirjem do konca in priliješ preosoljeno juho. Krompir pritegne nase mnogo soli. Če pa se ti zdi juha po takšni obravnavi še zmerom preostra, dodaš polno čajno žličko sladkorja in juha bo potem gotovo dobra.

V primeru, da je bil krompir že v juhi, ko si opazila nesrečo s soljo, juho odliješ in pristaviš nato krompir sam in zelenjavo z neosoljeno vodo na ogenj. Ko se vse skuha, doliješ toliko preslane shraniš, da boš z njim naslednje dni popravljala juhe, dokler ne dobiš pravega okusa, ostanek pa in solila druge jedi. Vsekakor pa je pametnejše, da pristaviš juhe v bodoče brez soli, ki jo dodaš

rajši kakšno četrto ure pred dokončno pripravo. To je pametno, že zavoljo tega, ker uhaša tudi iz pokritega lonca zmerom nekaj vodne pare, sol pa pri tem ne uhaša, kakor se je lahko prepričala že vsaka gospodinja, ki se je kdaj čudila, da je postala ponovno pregreta juha zelo ostra. Če kuhaš razne kaše in soke, si v takšnem primeru lahko pomagaš s tem, da dodaš malo vode ali mleka ali sladkorja, kakor si v nasprotnem primeru presladkih jedi pomagaš z dodatkom malo soli ali pa z malo vode.

Kako je treba ravhati z gobami v kuhinji

Kako moraš ravhati z gobami v kuhinji

Za kuhanje gobjih jedi se ne smejo nikdar rabiti slabo položeni pločevinasti ali železni lonci, ker gobe v taki posodi izgube svojo dobro barvo in se jim poslabša okus. Zato vzemi za pripravo gobjih jedi, če le mogoče, glinasto ali porcelanasto posodo, odnosno kovinsko posodo, katere lošč še ni prav nič poškodovan. Za mešanje gob se ne smejo rabiti kovinske žlice, temveč le lesene. Posebno važno je, da pripravljaj gobje jedi na močnem ognju, da se čimprej skuha. Z dolgotrajnim kuhanjem in pečenjem postanejo gobe trde in slabo prebavne.

Ker imajo gobe same obilo vode v sebi, je priporočljivo, kuhati jih po možnosti v lastnem soku. Seveda, če pripravljaj gobjo juho in nekatere druge gobje, ki terjajo vodo, seveda ne gre brez dodatka tekočine. Napačno je, proč zlijati vodo, v kateri so se kuhale gobe, ker so v tej vodi redilne soli. Izjema so smrčki in hrčki, ki imajo v sebi strupeno helvelno kislino. Zato moraš smrčke in hrčke pred kuho popariti z vrelo vodo, ki odvzame tem gobam škodljivo kislino. Seveda moraš to vodo zlijati proč. Pri suhih smrčkih in hrčkih tega ni treba, ker se helvelna kislina s sušenjem porazgubi. Odločno je odsvetovati uživanje sirovih hrčkov in smrčkov.

Za boljše prebavo gob dodaj goojim jedem jedilne sode, in sicer za eno nožovo ost na pol kilograma razrezanih gob. Sirove gobe so težje prebavljive kakor kuhane.

Odsvetovati je skupno kuhanje različnih gob, ker se različne gobe različno kuhajo. Zgodi se namreč lahko, da je ena vrsta gob že kuhana, medtem ko druga še ni, in če se potem mora prva zaradi druge še kuhati, postane prva slabo prebavna.

S soljo, kisom in začimbami moraš pri pripravi gobjih jedi zelo previdno postopati, da z njimi ne ugonobiš odličnega gobjega okusa. Pri manj vrednih gobah (na primer pri žamlevecu in ovčjem vimenu, ki jima je treba vrhno grenko kožico odstrgati, pri mraznici, pri raznih prašnicah, ki pa se uživajo le zelo mlade, in pri rdeči in rumeni grivi, ki jim je treba porezati vršičke vejic), lahko rabiš močnejše začimbe, kakor peteršilj, drobnjak, timijan in druge po okusu.

Po Steubnu:

23

RDEČI VIHAR

Povest iz prve indijske vojne za Ohio

Tem slednjim besedam je Girty nehote pridral prizvok lokavosti.

»Kako menite to, mož?« vzroji lord.

»Vi veste to, lord. Kornstalk je velik glavar. On je vodil svoje čete ob Kanavi boljše kakor vaš proslavljeni general. To povedo vsi, ki se kolikaj razumejo na to. Kornstalk vam lahko postane nekoč dober zaveznik, če bodo skušali tile virginski možje z dolgimi noži, saj jih Indijanci prav zaradi nožev imenujejo Mičimalsa, — odpasti od Anglije.«

»Ne brbljajte neumnosti, Girty!« Lord previdno pogleda skozi vrata. »Predvsem pa: Ne brbljajte tako glasno!«

Preudarno je nato stopal sem in tja, naposled se je postavil ob okence in je zrl v vrvež po taborišču. Spoštljivo je pravkar snel neki mimo idoč klobuk pred guvernerjem, toda ta ni niti opazil pozdrava, tako je bil zatopljen v svoje misli.

Vohun in barantač je potrpežljivo čakal.

Slednjič se je grof Denmor spet okrenil...

Lord Denmor je rekel barantaču Girtyju:

»Dobro je, Girty, pojdite k šavanom in jim recite, da ponujam mir. Naj pošljejo k meni moše, ki se bodo pogajali. V treh dneh hočem imeti odgovor. Če se ne zgodi v tem roku, jih napadem.«

Razveseljen odvrne stezosledec in barantač:

»Pričakoval sem, da se bo to zgodilo, lord. Hvaležen sem vam. Zdaj bom videl, ali se da s Kornstalkom pametno govoriti.«

Lord je dal stezosledcu še nekatera natančna navodila, potem se je poslovil od njega in se vse del pred nerodno zbito mizo v kolibi.

Kakor že tolikokrat se je tudi danes spet sklanjal nad zemljevidom, ki si ga je bil sam narisal in ga razgrnil po mizi. Razmišljal je o dogodkih zadnjih dni. Nikdo v njegovi okolici ni vedel, v kakšni nevarnosti je bil lord Denmor s svojo »armado«. Le sam je slutil in naposled spoznal, kaj je pomenilo, ko so mu sli javili, da so Indijanci nenadno izginili pred njimi in da so vsi bojovníki zapustili Čiliko. On sam je spoznal Kornstalkov vojni načrt: najprej pobiti generala Levisa ob Konavi, potem mu pače tudi lord v pest, ker bi se gotovo upal predaleč v indijsko deželo. In lord Denmor je vedel, kako pravilen je ta račun: če bi Kornstalk resnično pobil in premagal generala Levisa, bi poraz angleškega orožja spravil še poslednja omahujoča indijskana plemena na Kornstalkovo stran. Tedaj bi tudi plemo Leni Lenape, ki je že tako dolgo hlepelo po maščevanju in skalpih in so bili njegovi bojovníki še boljši kakor šavani, s podvojenim zapužanjem in junaštvom hiteli v boj proti guvernerju. Že zdaj so krvoločno prežali za hrbtom njegovih oddelkov. Ko je spoznal položaj, je dal lord Denmor takoj tu na visoki planoti pred Čilikotom zgraditi utrjen tabor, da tu pričaka poročila z juga.

Toda poročila ni bilo, pač pa je pred tremi dnevi prispel k njemu general Levis s svojimi četami. General je bil zaradi zmage nadut in domišljav, prav tako njegovi bojovníki. Že vse tri dni so Virginci zahtevali napad na Čiliko in kratkoma lo iztrebljenje šavanov. Samo angleške čete so bile lordu Denmoru privržene in zanesljive; to so bili vojaki, ki so znali ubogati. Njim ni bilo treba kuhati maščevalnosti, njim ni bilo treba braniti domovino. Virginci pa so bili besni, ker še niso prišli v boj in ker so drugi že dosegli zmago. Generalovi ljudje pa so spet hoteli maščevati one, ki so padli ob Kanavi, kajti to so

bili ob umiku z bojišča vendar opazili, da so njihove lastne izgube mnogo hujše kakor pri rdečekočih.

Girty je sodil prav: mrtev Kornstalk ne more nikomur koristiti. Kako dolgo utegnejo tile kolonisti še ostati Angliji zvesti? Že v nekaj letih morda nastane upor. V tem primeru ne bi kazalo zavreči zvezo s Kornstalkom, ki ga ubogajo Indijanci od Lenapov do Miamajcev. No. Če jim v tem primeru pošlje dobre puške in dober smodnik — ne pa kakšnega ničvrednega orožja, s katerim jih zdaj sleparijo barantači — potem naj kolonisti dobro pazijo. Ne bo se zmerom spet navajalo, da bo v primernem trenutku padel indijski čarovnik...

Lord se je dvignil, njegov sklep je bil gotov. Da, hotel je zagotoviti Kornstalku pošten mir. Potrebuje glavarja in če bo zdaj prezanesljiv, mu bo lord zmerom hvaležen.

Pa tega Simona Girtyja, ki je brat vplivnega šavanskega glavarja in je sam med najvplivnejšimi možmi indijskega plemena Onidov, tega je tudi treba imeti na vrvi. To je pravi posredovalec med lordom in Kornstalkom in vsem indijskim ljudstvom.

Tri dni pozneje je stal Girty spet pred guvernerjem. Prinesel je sporočilo, da je Kornstalk pripravljen začeti mirovna pogajanja. Kar je stezosledec poročal v podrobnem, je pripravilo lorda k sklepu, da se ne sme prav nič obotavljati. Barantač Girty je pripovedoval tole:

»Kornstalk je takoj, ko sem prišel v njegovo taborišče, sklical velik zbor svojih bojovníkov. Prvi sem izpregovoril jaz. Res so Indijanci z navdušenjem sprejeli moje besede, toda njihova želja po miru ni bila več tako velika kakor pred osmimi dnevi. Že so našli naslednika padlega čarovnika, in ta se je z vsemi sposobnostmi prizadeval prepričati šavane, da je prerokovana nesreča že mimo: bitka ob Konavi je bila zanje izgubljena, nesreča je torej že daleč v preteklosti, zdaj nastopa nova doba zmag in uspehov...

Pregrete gobje jedi nimajo več prvotnega dobrega okusa, pa še škodljive zdravju lahko postanejo. V vročem letnem času je zlasti odsvetovati pogrevanje gob od prejšnjega dne, ker lahko preidejo v vretje in povzročijo uživanje takih gob hude prebavne težave.

Za kuhinjo

Jabolčni štrudli iz krompirjevega testa. Na pravi testo iz krompirja in enotne moke (dodaš lahko tudi malo riževе moke) kakor za cmoke. Nato testo razvaljaš in potresi z vastrganimi jabolki, ki si jih potresla s cimetom in nastrgano limonovo lupino. Štrudelj zvij, zavij v belo krpo in kuhaj kakšno uro v slanim kropu. Kuhani štrudelj razreži v rezine, vsaj malo potresi s sladkorjem in zabeli.

Gobje sirovo maslo za mazanje kruha. Za to jed so najboljše užiti kukmaki (šampinjoni), pa tudi globanje (jurčki), turki, brezovke in morda še kakšne druge gobe, a samo mlade. Lepo očiščene sveže gobe stolčes v kašo in do mehkega dušiš v razbeljenem sirovem maslu z zelo na drobno sesekljano čebulo in s ustrezno soljo. Nato vse stisneš skozi fino sito in pustiš ohladiti. Po ohladitvi zmešaš do polovice s svežim sirovim maslom in rabiš kot mazilo za kruh.

Paradižniki z gobjim nadevom. Od srednjevelikih paradižnikov odreži čisto majhne koščke, to je toliko, da lahko izvoliš plodove. Nato napraviš nadev iz drobno sesekljanih svežih gob (kukmakov, globanj ali kakšnih drugih boljših vrst), drobno sesekljane mesa mlade živine in izdolbenega paradižnikovega mesa, začiniš s poprom in soljo ter dušiš vse skupaj v sirovem maslu, da je napoj mehko. Nato nadevaš s tem izdolbene paradižnike in v vročem sirovem maslu dušiš do mehkega.

Pražen kunec s sokom. Dan pred rabo zaklana ga in odrtega kunca zreži na koščke, pusti nekaj časa v vodi in ga potem dobro osoli. V kozloco deni masti ali sirovega masla, petršilja, čebule, celega popra, timijana, juhe in malo kisa. Dodaj meso, posodo pokrij in praži do mehkega. Ko je meso sprazeno, ga deni v skledo in zlij nanj skozi sito ves sok. Naposled potresi z drobtinami in zabeli.

Koristni nasveti

Namesto nočne kreme za obraz — sadni sok. Če nimaš nočne kreme, si omoči obraz z jabolčnim, breskovnim ali češpljevim sokom. Ta sok dobiti, če zelo zrelo sadje iztisneš v kozarec. Soku dodaj še nekaj kapljic vode.

Poraba krompirjevih olupkov. Krompirjevi olupki, sekljani in namočeni v mlačni vodi, kateri dodaš malo kisa, čistijo odlično vsako steklo. Sveži olupki so izvrstna hrana za male živali (perutnino, kunce), upepeljeni in streseni po tleh odstranijo vsake vrste golazen, zavreti in posušeni nadomeščajo razna tovarniška čistila za čiščenje aluminija.

ja. Voda, v kateri so vreli, pa je odlično sredstvo za čiščenje srebrnine in belih kovin.

Kdaj je sadje prav posušeno. Nikdar se ne sme nobeno sadje toliko posušiti, da bi ropotalo. Jabolčni platiči ali krhlji naj se posuše toliko, da so precej krhki, hruške in češplje pa naj bodo še nekoliko volhke, vendar ne toliko, da bi se dal stisniti iz njih sok. V zdajšnjih časih pa nobenega sadja za sušenje ne lupite, ker gre z lupljenjem od vsakega sadu preveč v nič.

Nezrela jabolka ne škodujejo, če jih dobro zgrizeš. Ljudje splošno mislijo, da so nezrela jabolka škodljiva. Temu pa ni tako. Nezrela jabolka

je prav tako lahko prebavljivo kakor zrelo. Ker so pa še nezrela jabolka bolj kislja, ljudem seveda ne diše tako kakor zrela in zato jih tudi dovolj ne zgrizejo. Nezrela jabolka človek hitro poje, če ga že mora jesti. To pa povzroča želodčne bolečine. Krivo torej ni nezrela jabolka, temveč človek sam.

Preganjanje muh z limonovim sokom. V nekem listu smo brali, da z limonovim sokom lahko uspešno odganjaš muhe. S kosom limone namaži vse okenske okvire in muhe, ki bi hotele skozi okno v sobo ali kuhinjo, odletijo, kakor hitro zavohajo limono. Poskusi, da se prepričaš, ali je res tako.

Strašno ga je polomil

Stari čevljar Mihevc je že slabo slišal. Pogosto mu je žena nestrno rekla: »Saj si že čisto gluhi, mož, k zdravniku boš moral.«

Toda čevljar sam tega ni maral slišati. Res pogosto ni čul, kdaj je zazvonil zvonec ob vratih njegove delavnice, toda se je pomiril z mislijo, da je prišel prethi zvonil. Sklenjen je sedel nad svojim delom. Če ga je kdo nagovoril, pa ga čevljar ni razumel, je pogledal kakor zamaknjen skozi okno, kjer so se izpreletavali golobi. Če je bil potem še enkrat vprašan, je dejal:

»Oprostite, na nekaj drugega sem mislil.«

Mihevcu pa poklic ni bil življenjska naloga. S šivanjem je služil kruh zase in za družino. Svoje življenje pa je posvetil prav za prav nečemu drugemu: glasbi. Že takrat, ko je bil še učenec, je igral na klarinet, pa tudi z drugimi glasbili se je ukvarjal. Trideset let je bil ena izmed najboljših moči v godbi gasilnega društva in deset let njen kapelnik. To je bil njegov ponos. Pogosto so mu med pribijanjem podplatov ušle misli k notam, ki so mu bile vse na svetu.

Prav zaradi tega ni smel niti pomisliti na to, da bo morda oglušil. Če bi se to zgodilo, bi bilo njega konec. Kako je podil take misli, ki so se čedalje trdovratneje vračale. Dnevi so prihajali in odhajali. Tedni in meseci prav tako, in vsak terek in četerek je hodil Mihevc k vajam gasilske godbe. Da so pogosto zmajevali godci z glavami, kadar je dirigiral, ni niti opazil.

Tako je prišel velik dan, ko bi bila morala iti gasilska godba skozi mesto na telovadišče. V snežno beli uniformi, s svetlikajočo se čelado na glavi je prišel čevljar Mihevc na zbirališče. Nekoliko trd je bil v nogah in hrbet je imel ukrivljen, toda vzlic temu se je moško postavil pred svoje godce. Solnce se je bleščalo v medenastih instrumentih, zastava se je vila v vetru, svečano so se glasili ukazi.

»Da, da,« je dejal čevljar, »saj veste, kaj bomo igrali. Isto koračnico kakor vsako leto, kadar gremo skozi mesto. Tudi na telovadišču bodo iste pesmi kakor lani.«

Godci so prikimali in se pripravili. Toda prav tedaj, ko je stopil kapelnik spet prednje, je prišel neki gasilec in dejal: »Saj veste, gospod Mihevc, da moramo iti danes po drugi poti. Pri cerkvi moramo zaviti v stran...«

»Da, da,« je prikimal Mihevc. Potem je dvignil roko in sprevod se je odpravil dalje.

Tako lep pogled je bil in godba je tako lepo igrala. Vse je bilo na nogah, vse mesto je hotelo videti ta prizor. V taktu godbe so korakali otroci ob strani in občudujoč gledali, kako je čevljar Mihevc zamahoval s svojo palico. Dvigalo jo je in spuščalo, ponosno je tolkel takt, včasih je dvignil še drugo roko, s čimer je naznačil, da je treba glasneje igrati. Njegov ukrivljen hrbet se je zravnil, da je bil kakor oficir pred vojaki. Ni se oziral. Sredi široke ceste je stopal pred dolgim sprevodom.

Potem je prišla cesta ob cerkvi. Tam je bilo treba zaviti. To je vedel vsakdo, samo Mihevc ne. Prej ni razumel, kaj mu je bil povedal gasilec. Morda je mislil na kaj drugega... Korakal je dalje, dalje, po široki, prazni cesti. Mahal je s palico in si včasih pomagal še z drugo roko.

Čedalje slabše se je slišala godba, ves orkester je že zavil v ulico pri cerkvi. Kmalu je hrup potihnil. V snažno beli obleki, s svetlikajočo se čelado na glavi je stopal Mihevc sam po cesti in vodil godce, ki jih ni slišal. Ljudje so obstajali, odkimavali in se smejali. Samo Mihevc ni ničesar opazil.

Iznenada pa je zagledal svojega najmlajšega sina. Smrkavec je stal zraven njega in se je smejal. Zakaj le? Zakaj je pritekel čez cesto?

»Ali mi ne greš hitro domov!« je jezno zaklical čevljar in se ozrl.

Počasi mu je omahnila roka s palico. Počasi se mu je spet ukrivil hrbet kakor pri delu. Stal je sredi ceste in mrtvo gledal ljudi, ki so se smehljali. Potem je spoznal svojo nesrečo. S povešeno glavo in klekajočimi koleno kakor živ mrlič se je odvrlel domov...

Takoj, ko sem jaz končal, je izpregovoril čarovnik v opisanem smislu in šavani so hrumele od navdušenja... Potem je vstal Katahekasa in je navdušujoče opisoval bitko pri Kanavih. V vseh, ki so se bitke udeležili, je osvežil spomine na posamezne dogodke v bitki, obširno je opisoval junaštva posameznih indijanskih bojnikov. Vojno navdušenje Indijancev je prekipelo, ko jim je pripovedoval tisto, česar med bitko niso mogli sami opazovati: kako je Kornstalk vodil čete k napadam. Da, v tem trenutku bi bil moral Kornstalk samo še zapeti bojno pesem in vsi bi mu sledili, kajti tudi Modri jopič, nepreračunljiv kakor vedno, je to pot spet govoril za vojno... Tedaj pa se je dvignil Kornstalk. Vse njegovo telo je bilo počrtnjeno z ogljem. Čez ledja je imel opasano volčje krzno. Njegove besede so prevzele šavane z ogorčenjem. Njim, ki so že spet sanjari o popolni zmagi nad belci, je v bridkih besedah na dolgo razložil, da je zmaga nemogoča. Govoril je med drugim takole: »Mi lahko samo še umremo. Pobili bomo žene in otroke in starce in potem še sami iskali smrti — v borbi s sovražniki našega naroda.« To je šavane zgrozilo in so umolknili. Toda Kornstalk je bil nelizporen. Ko niso sprejeli njegovih zahtev, je popadel svoj bojni bat in ga je z velikim zamahom vrgel v reko Scioto, čes: »Za vse čase se Kornstalk odrekla vojni. Kornstalk sam bo šel na pot, da izprosi mir.« In pri tem je ostalo. Vzel je šavanom upanje na zmago. V smrt niso hoteli. Torej je ostal samo še mir... In Kornstalk, »tako je končal Simon Girty svoje pripovedovanje,« vprašuje zdaj po meni, kdaj se začne mirovna pogajanja.

Deset dni pozneje. Lord je sedel na svojem stolu pred kolibo, obkrožen od svojih in virginjskih oficirjev. Na dvorišču je bilo živahno življenje in lord Denmor se je smehljaj. Da, bil je zadovoljen.

V nekaj minutah se bodo Kornstalk, Katahekasa in Bukongahelas poslednjič pojavili pred njim, da bodo pod mirovno pogodbo zabeležili znamenja svojih totemov. To je bilo truda! Naj-

prej so Virginci začeli razsajati, uprli so se, ko so čuli, da namerava lord Denmor skleniti mir. V celih gručah so se zbirali in so rjuli pred njegovo kolibo, ker so lorda smatrali za nerazumljivega slabika. Med divjim truščem in celo grožnjami so zahtevali, da umakne mirovno ponudbo, ki jo je bil stavil Indijancem.

Virginci so bili pač take sorte ljudje, da so si dali od lastnih poveljnikov samo tedaj kaj reči, če jim je šlo v račun. Zdaj so se morali umakniti pred tem hladnim angleškim plemičem. Zmagoval jih je s svojo molčečnostjo in dostojanstvenostjo. Vsa množica je prav kmalu umolknila, ko je lord Denmor hladno in ostro vprašal, ali se hočejo res upreti, so se umaknili škripajoč z zobmi. Na njihova vprašanja sploh ni odgovarjal. Naslednje jutro je poslal pol čete vojakov staremu Kornstalku naproti.

Virginci so se dali hitro vneti in se hitro navdušili, zato so zdaj naenkrat odobraval ravnanje lorda Denmora. Močno se je njegovo zadržanje dojmilo teh grobih mož, ki so sicer bili svoje glavi in brezobzirni, toda v bistvu vendar pošteni in kremeniti ljudje, ki sta jim ugajala pogum in trdna volja.

Težje je bilo s Kornstalkom. Stari sivolasec ni prišel prosit, zaničeval je sladkobno in prilizovalno govorjenje, kakršnega so sicer bili vajeni indijanski posredovalci. Če si mu ponudil stol, ga je odklonil in se vsedel na zemljo. Nikoli tudi ni srknil ponudene žganja, zagrnil se je v svoj plašč iz bivoljega krzna, zrl je predse in stavil svoje zahteve.

Lorda je slednjil minila potrpežljivost. Skočil je pokoncu in je razburjeno izpregovoril nekaj besed. Kornstalk je mirno motril njegovo jezo. Ko je lord končal, se je Kornstalk mirno obrnil k Simonu Girtyju in ga prosil, naj mu preloži besede »belega moža«. To je storil, čeprav je doslej pri pogajanjih izvrstno govoril angleško. Da, tokrat ni hotel guvernerja imenovati »belega očeta«, kakor so se tega bili navadili Indijanci,

marveč ga je čisto preprosto in prezirljivo označeval za »belega moža«.

Naposled so pogajanja uspela vendar tako daleč, da je bil Kornstalk voljan podpisati mirovno pogodbo. Privedel je s seboj osem spremljevalcev, med njimi oba glavarja iz indijanskega taborišča, ki je poslednje dni zraslo iz tal tam zadaj za tremi velikanskimi planatami.

V primerni oddaljenosti mu je sledila truma šavanov, ki so želeli biti priče sklenitve miru. Bilo je kakšnih osemdeset bojnikov.

Dasi je lord Denmor Indijancem prizanašal, so bili pogoji vendar dovolj strogi. Indijanci so morali odstopiti deželo Kentuki, kjer so imeli najlepša lovišča. Vse njihovo ogorčenje ni nič pomagalo. Zadonela je trobenta, nastala je tišina. Dve četi sta prikoračali. Indijanski glavarji so se približali guvernerju in ne da bi bili pogledali na levo ali desno, so se pred njim vsedli na zemljo. Molčali so. Potem je izpregovoril lord. Pozdravil je indijanske glavarje in rekel: Upam, da bo nepotrebno prelivanje krvi enkrat za vselej končano. Nika tor pa naj nihče ne ruši miru, kajti sicer bom prisiljen tak prekršek najstrožje kaznovati. Potem je povzdignil svoj glas, da je donel čez vse dvorišče. Virginci, oficirji in vojaki, ki so si doslej šepetali te in one opombe, so onemeli. Lord Denmor je rekel:

»Med možmi, ki so prišli sklepat mir, sem močno pogršal indijanskega glavarja Logana, ki ga Indijanci imenujejo Tagajuto. Ponovno sem poslal sle, da ga najdejo in privedejo, toda ni jim dal k sebi, še manj da bi jih poslušal. Grozil sem s kaznijo, toda Logan se ni premaknil iz svoje kolibe. Danes mi je vendarle bel lovec Gibson, ki je bil nekoč Loganov prijatelj, prinesel Loganovo pismo.«

Lord Denmor je dvignil polo umazanega papirja in bel možje so se začeli siliti v ospredje. Tudi Katahekasa in Bukongahelas sta dvignila glavi, samo Kornstalk je vztrajal negiben; njegov pogled je bil uprt v tla. (Dalje.)

Usodna pomota

Bilo je neprijaznega jesenskega dne leta 1915. Stotnija, pri kateri sem bil jaz, so spet izpolnili in jo poslali nazaj na Gališko bojišče. Ves dan smo morali gaziti težko ilovnato blato, a proti večeru smo se lačni in izmučeni ustavili v gozdu, ki je rasel po skalnatem pobočju strmega hriba. Pod nami je bila globoka, a ozka dolina, od treh strani obdana od dokaj visokih, s smrekami poraslih hribov. V tej dolini so ležale njive, posajene s krompirjem, katerih vsaka je bila ograjena z lesenim plotom.

Medtem ko se je naša stotnija ustavila v gozdu na levi strani doline, se je na njeni desni strani, takisto na hribu in v gozdu, utaborila neka druga stotnija našega polka, ki je prišla z bojišča in bila namenjena v zaledje. Toda mi nismo vedeli zanj in ne ona za nas. Zakurili smo ognje ter premraženi sedli na vlažna tla. Kuhati nismo imeli kaj, kajti tovarne mule, ki so nosile naš proviant so zaostale nekje zadaj. Zdeli smo tiho, govoriti se ni ljubilo nikomur, zdaj pa zdaj se je kdo polglasno pridušil. Vi devši naše zlovoljne obraze nas je naš poveljnik poročnik Lavrenčič začel tolažiti s šaljivo besedo. Toda kdo se je zmenil za njegove besede.

Jaz sem se trudil, da bi zaspal, toda oči se mi nikakor niso hotele zapreti. Poslušal sem klavrno godbo svojega lačnega trebuha in tuhtal, kako bi prišel od kakšne želodčne podlage. Zdalci srem se domislil, da sem videl v dolini njive krompirja. »Kaj mi je treba stradati! me je v trenutku minila vsa slaba volja. Obrnil sem se k svojemu tovarišu, ki je ležal poleg mene in mi lo vzdihoval.

»Miha, ali bi ti jedel krompir v oblicah?« sem ga vprašal tiho.

»Primejruš, kaj me vprašuješ!« je zarobantil nejevoljen. »Seveda bi ga jedel, četudi neolupljenega, samo daj mi ga!«

»V dolini pod nami je več njiv krompirja«, sem dejal. »Podjiva in si ga nakopijiva!«

Miha je bil takoj pripravljen iti z menoj po krompir. Vzela sva vsak svojo torbo in lopato ter šla. Nihče naju ni zadrževal in vprašal, kam sva bila namenja. Zakolovratila sva po strmini navzdol in prišla v dolino nekoliko po nogah, nekoliko pa po zadnjicah. Sicer je bila že nastopila noč, toda ker je na nebu svetil mesec, sva se lahko razgledala. Prav pred nama je ležala njiva, obdana okoli in okoli z visokim plotom. Ze sva se hotela zavijeti preko njega, ko sva zagledala, da sta na nama nasprotni stranj lezli čez plot dve drugi postavi.

»Rusi,« se je ustrašil Miha.

»Kaj še!« sem ga potolažil. »Ali ne vidiš da njata avstrijski čepici in plašča. To sta dva iz naše stotnije. Čudim se le, da sta prišla od nasprotni strani. Gotovo imata isti namen kakor midva.«

Vojaka sta preplezala plot in se žurno lotila dela. Eden je z lopato grebel krompir iz zemlje, drugi je pobiral in deval v torbo.

»Le hitro na ono stran, da čimprej nakopijeva in se vrneva k ognju,« sem velel tovarišu.

Preplezala sva plot in se približala. Nista naju opazila, dokler ju nisem ogovoril. Debelo smo gledali drug drugega.

»Hudiča, vidva sta od tretje stotnije,« sem spoznal po znaku. »Kako pa prideta semkaj?« sem bil nemo osupnjen.

»Kako neki. Naša stotnija tabori na oni strani doline v gozdu« mi je odgovoril eden. »Vidva sta pa od šeste, kaj ne? Pa kako je to, da sta tukaj?«

»Naša šesta stotnija tabori na levi strani doline, na hribu v gozdu,« sem mu povedal.

»Tako? Pa niti slutili nismo vaše bližine,« se je čudil oni. »Iz tega bi lahko sledilo medsebojno prelivanje krvi.«

Hotel sem nekaj odgovoriti, alj tedaj je iz gozda za nami počil strel, nato drugi, tretji... Nastalo je divje pokanje. Streljalo se je od spredaj in od zadaj. Cele salve so grmele od leve in desne na nas štiri v dolini. Bili smo se med dvema ognjema. Pustivši lopate, torbe in krompir smo se odtrgali z mesta in se razkropili. Vojaka iz tretje stotnije sta zbežala navzdol po dolini, moj tovariš Miha jo je ucvrl navzgor, jaz pa sem, ne vem, zakaj sem bil tako nespameten, planil k plotu in ga hotel hitro preplezati, da bi prišel čimprej k svojim in naznanil usodno pomoto...

Toda kadar se človeku mudi, mu navadno vse nagaša. Ko sem hotel v naglici zlesti preko plota, se mi je opasalo nekam zataknil, pa sem obvisel na plotu kakor riba na trnku. Ne naprej ne nazaj nisem mogel. Bil sem v strašnem položaju. Vse okoli mene se je bliskalo in pokalo kakor za stavo, cele plohe svinčenke so žvižgale nad mojo glavo sem in tja. Svinčenke so treskale v plot v moji neposredni bližini, jaz pa sem se zvil na plotu kakor privezan in lasje so se mi ježili na glavi. Prav čudež je bil, da sem takrat ostal čisto nepoškodovan.

Ruski topovi, ki so jih uničile italijanske čete pri napredovanju v ozemlju Dona

Zdalci se je plot s treskom podrl. Skočil sem na noge kakor zajec, planil med drevje in se zapodil navkreber. Videl sem mrtve in ranjene.

»Nehajte!« sem zarjul. »Ne streljajte! Na nasprotnem hribu je naša tretja stotnija.«

»To ni mogoče,« se je zavzel poročnik Lavrenčič. »Motiš se. Napadli so nas.«

»Tam tabori tretja stotnija našega polka, ne pa Rusi,« sem trdil jaz. »V naglici sem povedal svoj doživljaj.«

Poročnik je stopil na skalo in zaklical z grogovitim glasom, da ga je bilo slišati tudi na nasprotno stran doline: »Feuer einstellen!«

Streljanje je na mah utihnilo na naši in na oni strani. Zavladala je grobna tišina. Znova so zaplapolali ognji... Naša stotnija je pri tem spopadu mnogo trpela, kljub temu pa sem bil zadovoljen, saj sem z opozoritvijo na usodno pomoto rešil mnogim tovarišem življenje.

Nace.

V vesoljstvu so gotovo zvezde z živimi bitji, ki pa ne morejo biti podobna zemljanom

Redka reč človeka bolj zanima kakor vprašanje, ali žive tudi na drugih nebesnih telesih bitja, podobna ljudem. Učenjaki so že povedali, da na zvezdah sončnega območja ni pogojev za življenje zemljanom sličnih bitij. O tem pravi znanstvenik dr. Dekker med drugim:

Ljudi, kakršni smo mi, gotovo ni na drugih svetovih. Lahko zatrdno rečemo, da jih ni nikjer, kakaj človek je otrok naše zemlje. Ali je mogoče, da bi bila kje zvezda enake velikosti, gostote in teže kakor naša zemlja? Ali je mogoče, da bi bilo kje kakšno nebesno telo v enaki razdalji od enakega sonca, da bi imelo enako pot okrog njega z isto dolžino leta, dneva in noči, z enako menjavo letnih časov? Ali je mogoče, da bi bila na njem enako razdeljena voda in kopno, gozdovi in puščave, gore in doline, da bi bile na njem tudi enake globine morja in tokov rek in da bi bile na njem iste podnebne spremembe? Ali je mogoče, da bi bilo kje nebesno telo, na katerem bi tisoče razvojnih možnosti življenja zavzemalo natančno isto smer in bi po isti tesni razvojni poti v milijonih let dospelo k istemu srečnemu naključju: k pojavu človeka? Taka zvezda bi morala biti ne samo fotografsko natančen posnetek zemlje, temveč kar filmsko natančen posnetek njenega razvoja, tako, da ne bi niti za trenutek krenila v kakšno drugo, prav tako možno smer. Kakor ni bilo med milijardami ljudi nikdar dveh poedincev, ki bi si bila povsem enaka ne le na zunan, marveč tudi v vsem poteku svojega življenja, ne more biti med svetovi, ki jih vidimo v vesoljstvu, dveh docela enakih. Če niso enaki vzročki in pogoji, tedaj ne morejo biti enake posledice. Zaradi tega moramo enkrat za vselej pokopati misel, da bi bili tudi na drugih svetovih ljudje.

Toda to še ne izključuje možnosti, da bi bila kje v vesoljstvu neka bitja, ki bi bila prav kakor človek obdarjena z umom, samo da so prišla kvišku po neki drugi razvojni poti in imajo drugačno telesno podobo. Nemara so kje taka bitja. Še več: mogoče je, da so dosegla mnogo večjo sposobnost, da umejo svoje svetove izkoriščati na mnogo temeljitejši način kakor mi in da razpolagajo z naravnimi silami, ki so zemljanom še povsem neznane. Kdo bi to vedel? Vse, kar bi mogli ljudje v najugodnejšem primeru doznati z vsemi svojimi znanstvenimi pripomočki, je to, ali je na drugih svetovih sploh mogoče življenje. Šele potem prihaja na vrsto drugo vprašanje: ali je razvoj življenja na teh svetovih zavzel tisto smer, ki je privedla h kroni stvarstva: k bitju,

ki bi se moglo po pomenu in zmogljivosti primerjati s človekom?

Neka reč ostaja v tej negotovosti tolažiliva: naravni zakoni so na vseh telesih v vesoljstvu isti kakor na naši zemlji. To smemo trditi. Zanesljivost in natančnost zvezdosloveskih napovedi in računov priča o obstoju istih sil, ki delujejo na naši zemlji z enako zakonitostjo svojih učinkov. Vemo tudi, da so telesa na nebu iz istih snovi, ki sestavljajo našo zemljo enako kakor ostalo vesoljstvo. O tem nas ne poučuje samo pogled na drobce drugih nebesnih teles, ki padejo kdaj pa kdaj na naša tla, namreč drobci meteorjev to nam dokazuje tudi kemično preiskavanje zvezd s posebno napravo. Ta razčlemba je tako natančna, da vemo skoro več o sestavi daljnih sonc kakor pa o sestavi naše zemlje. Ko so pred leti odkrili na soncu značilno prvino, tako zvani helij, ki ga na zemlji še niso našli, so ga začeli tudi tu iskati, in ker je bilo znano, kake lastnosti ima, so ga tudi našli. Danes se s to plinu podobno prvino polnijo zrakoplovi. Znanstveniki so dognali, da se kemične snovi na vseh nebesnih telesih vežejo in ločijo pod istimi pogoji in istimi zakoni.

Kako bodi torej ustvarjen svet, če naj bo na njem takšno življenje, kakor ga poznamo mi na zemlji?

Seveda se je moral že toliko stotisočletij sukati po vesoljstvu, da se je temeljito ohladil, in sicer ne samo toliko, da se je voda vlegla in da sta se ločila kopno in morje, marveč mora biti tako ohlajen, da je skorja na njem zadosti gosta in da se razžarjena notranjost na površini nič več ne čuti.

Drugi važen pogoj je sonce, ki ne sme biti ne preveliko in ne preblizu, tako da ne učinkuje škodljivo na razvoj življenja; mora biti samo v primernem ohlajevalnem stanju. Naše sonce je že dolgo v takem razvoju, zato nima več bele razžarjene svetlobe, ki s preobilnimi ultravijoličastimi žarki vpliva pogubno na vse kemične spojine, torej tudi na sleherno živo tvarino.

Nadalje mora imeti tak nebesni svet ozračje z dušikom, kisikom in ogljikom, ki nastajajo samo pri ohlajevanju nebesnega telesa in ki se morajo trajno ohraniti v pravilnem razmerju, kar je mogoče samo tedaj, če ima nebesno telo zadostno težnost, da obdrži ta zračni ovoj okrog sebe. Zato se mora ta svet tudi precej naglo sukati okrog svoje osi. Nadaljnji pogoj je v tem, da je ogljikova kislina v vsakem trenutku povsod v zraku. To pa je mogoče tedaj, če nebesno telo ni prestaro

in preveč ohlajeno, tako da skozi razpoke in ogretnike še vedno uhaja ogljikova kislina iz žareče notranjosti. Važno je nadalje, da je povsod tam, kjer naj ima življenje svoje torišče, dovolj vode. To pa je mogoče samo ob ugodni razdelitvi suhe zemlje in vode, pri čemer morajo biti zadosti velika morja, da se lahko izvršuje tisti krogotok ki ga življenje nujno zahteva.

Tako vidimo, da so pogoji za nastanek in razvoj življenja bolj zapleteni in medsebojno povezani, kakor bi se zdelo površnemu pogledu. Življenje na drugih svetovih zahteva iste pogoje. Ali so dani? Pa če so dani, ni treba, da krene svet v svojem razvoju v isto smer in k istim rezultatom, saj vidimo, da omogočajo isti osnovni pogoji najrazličnejše možnosti.

DOMAČE NOVICE

* **Oblastva ministrstva za kmetijstva in gozdove v priključenih ozemljih.** V »Službenem listu« z dne 19. septembra je objavljena Kr. uredba z dne 17. julija o ustroju oblastev ministrstva za kmetijstvo in gozdove na ozemljih, priključenih Kraljevini Italiji. Glede na potrebo po ustanovitvi oddelnega kmetijskega inšpektorata za službo v novih pokrajinah in pokrajinskih inšpektoratih v vsaki izmed teh pokrajin določa ta uredba, da se v Flumiju ustanovi oddelni kmetijski inšpektorat, katerega krajevna pristojnost se določi po poslednjem odstavku člena 1. kr. ukaza z dne 18. novembra l. 1929.-VIII, pretvorjenega v zakon dne 31. marca l. 1930.-VIII. Pokrajinski kmetijski inšpektorati se ustanovljajo v Ljubljani, Spalatu in Cataru. V drugih občinah pokrajine se lahko ustanove, če je to zaradi obsežnosti ozemlja ali po posebnih potrebah kmetijstva unesno, tem inšpektoratom podrejeni uradi po predpisih drugega odstavka člena 1. kr. uredb z dne 22. februarja l. 1937.-XV. Strokovni odseki za zatiranje rastlinskih bolezni se lahko ustanovijo po predpisih člena 26. kr. uredb z dne 29. maja l. 1941.-XIX. Zato se število teh odsekov, na katere se nanaša ta člen, zvišuje na 72. — Uredba je stopila v veljavo 9. septembra.

* **Tri kategorije moških oblek.** Iz Rima poročajo: Korporacijski minister je z odredbo 7. septembra, v kateri določa cene moških oblekam (jopičem, telovnikom, hlačam), površnikom in plaščem, določil tri kategorije v krojaški stroki. V občinah, kjer je manj ko 30.000 prebivalcev, bosta lahko samo druga in tretja kategorija, v občinah, ki štejejo več ko 300.000 prebivalcev, pa bodo nekatere krojaške delavnice lahko uvrščene v posebno kategorijo. Ministrska odredba navaja točno ceno, po katerih se bodo smele izdelovati moške obleke, odnosno posamezni njeni deli. Naloga pokrajinskih korporacijskih svetov je bila, da razdelijo do 20. septembra posamezne krojaške delavnice in salone v eno izmed treh kategorij.

* **Odgodena prijava vin.** Minister za kmetijstvo in gozdove je odredil, da se prijava posameznih vin in vinskih vrst pridelka l. 1942., ki je namenjen trgovini, odnosno industrijski porabi, odgodi do vštete 25. septembra.

* **Porazdelitev državnega dolga bivše Jugoslavije.** Kakor je znano, so države prevzemnice področja bivše Jugoslavije, podpisale 22. julija letos v Berlinu pogodbo o premoženjsko pravnih in finančnih vprašanjih bivše Jugoslavije, ki določa tudi način razdelitve državnega dolga. Po zdajšnjih ugotovitvah cenijo notranji dolg na okrog 30 in pol milijarde dinarjev, kar ustreza znesku 11,4 milijarde lir. V tej številki so upoštevani bivši avstroogrski dolgov, ki jih je bivša Jugoslavija prevzela po versajski mirovni pogodbi, in predvojni bosanski dolgov. Zunanji dolgov bivše Jugoslavije pa še niso končno ugotovljeni.

* **Razpust občinskih uprav v Starem trgu pri Ložu in v Fari.** Visoki komisar Ljubljanske pokrajine je odredil, da se razpustita redni občinski upravi občine v Starem trgu pri Ložu in občine Fare. V Starem trgu je imenovan za izrednega komisarja Ludvik Kržič, v Fari pa Matevž Bukovac.

* **Združenje kmetovalcev Ljubljanske pokrajine obvešča one kmetovalce,** katerim je bil dovoljen prehod za obdelavo polja do 15. septembra, da je dovoljenje podaljšano do 30. septembra.

* **Glinca se je med sušo posušila.** Minila suša je bila tako huda, da se je spravila celo nad potoke. Tako se je v Ljubljani posušil potok Glinca ali Glinščica (ime Glinščica je po mnenju nekaterih napačno), ki se je vil med zelenimi travniki med Rožnikom in Utiškimi hribi in ki je dajal Rožni dolini prikupen okvir. Posušili so se seveda tudi njeni pritoki, ki so pritekali iz gozdov in so zelo redko usahnili. Ob nalivih smo Glinco lahko prištevati celo med reke. Večkrat je bila njena struga preplutva in je voda prestopala bregove. Da je bila zadnja suša res huda, pričča dejstvo, da se Glinca še ni posušila, kar pomeni najstarejši

ljudje. Ob zadnjem deževju si je potok le malo opomogel.

* **Divji kostanj je tudi vir dohodkov.** Jesen je tu in tudi divji kostanj dozoreva. Otroci plodove pridno pobirajo, saj ga drago prodajajo. Pol lire dobe za kilogram. Ker so plodovi zelo težki, jih kilogram hitro naberejo. Uporablja se divji kostanj za razne reči. Posebno dobro došel je zdaj za pripravo pralne mešanice. Nekatere gospodinje ga znajo tudi same pripraviti za pralno sredstvo.

Trieste — Gorizia

Mesečnik se je ponesrečil. 52-letni natakarn Bernard Ponis v Triestu je bil mesečnik. Sredi spanja se je dvignil s postelje, korakal nekaj časa po sobi, se nato vzel na okno drugega nadstropja in strmoglavil čez rob okna na ulico. Prepeljali so ga v bolnišnico Kraljice Helene, kjer pa je kmalu po prevozu navzlic prizadevanju zdravnikov umrl za smrtnimi poškodbami.

Iz Spodnje Štajerske

Zamenjava državnih papirjev bivše Jugoslavije na Spodnjem Štajerskem in Gorenjskem. V izvajanju o premoženjskopравни likvidaciji Jugoslavije, ki so jo 22. julija podpisale države pridobitnice področja bivše Jugoslavije, je zdaj nemška vlada odredila oddajo državnih papirjev bivše Jugoslavije. Imetniki jugoslovanskih državnih obveznic bodo dobili v zamenjavo triinpolodstotne nemške državne zakladne bone. Oddaja je obvezna za osebe, ki so imele 1. decembra l. 1941. svoje bivališče v Nemčiji skupaj s protektoratom, Alzacijo in Loreno in Luksemburgom kakor tudi na področju Spodnje Štajerske in Gorenjske in ki so dokazano imele te obveznice že 15. aprila. Zadevni razglas navaja tudi tečaje, po katerih bodo posamezne vrste državnih obveznic bivše Jugoslavije zamenjane za nove nemške obveznice.

Smrt uglednega hrastniškega posestnika. Star komaj 49 let je preminul v Hrastniku tamkajšnji ugledni posestnik in gostilničar gosp. Ferdinand Roš, sin pokojnega štajerskega deželnega poslanca Ferdinanda Roša in brat bivšega laškega župana dr. Frana Roša. Rajniki je bil marljiv javni delavec in več let župan trboveljsko-hrastniške občine. Zapušča žalujočo soprogo Stanko s petimi nedoletnimi otroki. Zmračnjemu možu ohranimo lep spomin!

Stoletnica ptujskega parka. V letu 1842. je dal ptujski meščan Anton Šrafl pobudo, da so začeli na dravskem nabrežju, kjer so pristajali splavarji, urejati prostor za park, ki je kmalu postal lep okras Ptujja.

Smrtna nesreča mladeniča v planinah. 18letni mladinski vodja Werner Telsnig, dijak iz Vetrinja pri Celovcu, se je odpravil z dvema tovarišema v planine. Na steni mu je spodrsnilo in je padel 200 metrov globoko. Obležal je mrtev z razbito glavo. Pokojnikova tovariša sta se srečno rešila sama.

Smrt pri spravljaju hlodov. Huda nesreča se je pripetila v Raunah di Piedimelze. 63-letni delavec Ivan Sturm iz Gracove-Serravalle je bil zaposlen pri spravljaju drevesnih hlodov. Nenadno je zgrmel z višine hlod in pokopal pod seboj Sturma. Siromak je bil pri priči mrtev. Zapušča ženo in sedem sinov.

Dva otroka zgorela. Huda nesreča se je pripetila v zidnici posestnice Marije Rosove v Račkem vrhu pri Radencih. Vinčarji Orgolčevići so delali v vinogradih, njihovi trije otroci Franc, Jože in Lojze so pa ostali doma. Najstarejši, 6letni Francek, je nadzoroval mlajšega brata. 3letni Lojzek je dobil neke vžigalice, ki mu jih je pa Francek vzel. Kmalu sta mlajša brata izginila iz sobe. Sta sta v hlev in se vanj zaprla. Naenkrat je Francek opazil, da se je iz hleva kadilo. Ves preplašen je začel klicati na pomoč mater. Mlajša brata sta najbrž v hlevu zažgala steljo. Ogenj se je razširil tako hitro, da otrokov ni bilo mogoče rešiti. Prihiteli so sicer sosedje, ki so pa rešili samo svinje, medtem ko sta hlev in hišica pogorela do tal. V plamenih sta zgorela tudi oba otroka.

Iz Gorenjske

Na Gorenjskem živi 180.000 ljudi. Gostota znaša 58 duš na kvadratni kilometer (za 15 več kakor na Koroškem). Razlika med okrajem Kamnikom in okrajem Radovljico je taka, da znaša gostota za Kamnik 68, za Radovljico pa 35 ljudi. Od skupnega števila poklicnih delavcev odpade v odstotkih na kmetijstvo in gozdarstvo 53 (48 na Koroškem, na industrijo in obrt 31 (27), na trgovino in promet 8 (12), na javne in svobodne poklice 8 (13).

Javna dela v Poljanah. Iz Poljan nad Škofjo Loko poročajo o pripravah za zgraditev vodovoda, da bodo dobivali iz studenca pri Hotovljah pitno vodo vsaj bližnji kraji v dolini.

Dom Volksbunda v Smartnem pri Litiji bo preurejen. Za novega vodjo Volksbunda je postavljen carinski tajnik Franc Bauer. Dozdajšnji vodja Hinterlassnig je bil pred kratkim preme-

ščen na Koroško. Sklenjeno je bilo, da bo dom Volksbunda preurejen in da bo postal eden najlepših domov v spodnjem delu Nemčije.

Mladi dunajski pevci v Kranju. V Kranju je nastopil te dni znani dunajski pevski mladinski zbor »Sängerknaben«. Mlade goste sta pozdravila na postaji vodja krajevne skupine in kranjski župan. Pred postajo so bile pripravljene lepo okrašene kočije, v katerih se je odpeljalo 17 mladih gostov v mesto.

Smrt priljubljene zasebne uradnice. V Mengšu je umrla uradnica tvrdke Alojz Kanc Franciška Rabičeva za vnetjem slepiča. Kako priljubljena je bila pokojna, je pokazal njen pogreb, ki se ga je udeležilo mnogo Mengšanov. Blag ji spomin!

Nagla smrt zaradi kapli. Na poti iz Blitvice na postajo v Pliberku se je nenadno zgrudil 67letni gospodar Anton Božič, po domače Hanavfov oče. Zadela ga je bila kap, ko se je hotel odpeljati na obisk k svojemu sinu, ki leži ranjen v celovski bolnišnici.

Vodja gorenjskih upornikov ustreljen. Na Jelovici je bil dne 9. septembra med policijsko akcijo ustreljen vodja gorenjskih upornikov Josip Gregorčič z Jesenic, znan pod imenom Gorenjec. Poleg njega je padlo 32 upornikov, osem je bilo pa ujet. Gregorčič je bil poveljnik upornikov na Gorenjskem in on je izdalja povelja za vse napade. Po njegovih navodilih je bil ustreljen tudi uradni živinozdravnik v Kranju Bedenk. Gregorčič se je udeležil tudi državljanske vojne v Španiji.

Iz Srbije

Srbske znamke zimske pomoči. Osrednji odsek za zimsko pomoč v Srbiji je sklenil, da da natisniti in dati v promet posebne znamke zimske pomoči po 7, 12, 20 in 60 din. Črtež za znamke, ki ga je zamislil akademski slikar Vsevolod Guljevič, predstavlja majko Srbijo, ki zbira okrog sebe sirote in nepreskrbljeno deco.

* **Vrednostni papirji bivše Jugoslavije.** V smislu pogodbe o razdelitvi premoženja bivše Jugoslavije med nasledstvene države se pozivajo vsi imetniki jugoslovanskih vrednostnih papirjev (posojil, obligacij, bonov in rent jugoslovanske države ali njenih pravnih predhodnikov), ki so imeli 1. decembra l. 1941. svoje bivališče na ozemlju zdajšnje Srbije in ki so bili 15. aprila l. 1941. v posesti vrednostnih papirjev, naj jih najpozneje do 15. oktobra izročijo v Beogradu Poštni hranilnici, izven Beograda pa podružnicam Državne hipotekarne banke ali davčnim oblastvom.

Kitajci tudi v Mehiki izdelujejo opij

V mehikanski vasi sedi pred vrati svoje hišice starček Kitajec. Pred davnimi leti je pripotoval iz svoje daljne domovine in začel prodajati žeblice, sveče, sol in razna zelišča. Indijanske žene radi kupujejo tako blago. Tih se smehlja naslonjen na zid in gleda na sončno uro domače cerkvice.

Na cesti ni nikogar. Celo psi so se umaknili sončni pripeki. Bojazljivo pogleduje Kitajec na cesto, nato potegne naglo iz žepa cigareto. Trikrat ali štirikrat globoko vdihne dim in nato nasloni glavo ob zid. Samo nekaj trenutkov in že spi. Pri starih kadilcih opija gre to zelo naglo.

Kratka omotica je izginila. Popoldne mož že spet prodaja vse, kar rabi vaško prebivalstvo. O kaki njegovi pijanosti ni sledu.

Uvoženi opij je za skope Kitajce predrag. Zato si pripravijo omamo na drug način.

Gojiti pravi mak je v Mehiki že davno prepovedano. Kazni so tako visoke, da si ne upa nihče gojiti te cvetlice na njivah. Vrsta divjega maka pa ni prepovedana. Domačini dobro vedo, da tudi ta mak ni čisto nedolžen in da ima njegovo seme močan opojni učinek zlasti pri otrocih. Preiskave so dognale, da ne vsebuje morfina in da ni mogoče pridobivati iz njega opij. Cesar pa ne vedo rastlinoslovci, vedo dobro Kitajci. Omenjeni mak se v vročem podnebju zasejan med pravim makom rad z njim pomeša. Pri tem razvija glavice, iz katerih dobivajo sok, ki ima skoro isti učinek ko opij.

Mehikanski Kitajci si ga pripravljajo na zelo preprost način. Nezrele glavice narahlo narežejo s pilico v vodoravno smer. Naslednje jutro postrežejo mlečni sok s škropljeno lupino in to večkrat ponove. Lepljivi mlečni sok vlijejo na krožnike in ga izpostavijo solnčni pripeki, dokler ne postane rjav in trd, da se da gnesti. Za kadilca ima pridobljena snov isti učinek kakor opij. Za oblast pa to ni opij, ker ni pridobljen iz pravega maka. Kitajci ga imenujejo čikalote, kar pomeni v azteškem jeziku bodjrikavo zel. Rabijo ga po večini zase. Iz njega delajo hlebčke, ki jih zavijajo v vijoličaste čašne liste rastline in navadno se v stanjoli. Poleg tega pripravljajo stebelca, debela kakor svinčnik, ki jih sesajo in žvečijo Kitajke. Naposled delajo cigarete iz tobaka in opi-jevega prahu in jih prodajajo potnikom v zavojčkih po 18 kosov.

PO SVETU

× Časopisje v krajih, zasedenih od Japoncev. Po več kakod polletni japonski zasedbi se je tisk v južnih tihomorskih krajih zelo razvil, javlja japonski list »Asahi«. Tik pred vojno je ves tisk pisal skoro v celoti proti Japonci in proti Osi. Zdaj pa je položaj obraten. V indijskem tisku izhajajo poročila o Japonci in o osnih državah na prvem mestu. V Indokini izhajajo 12 francoskih listov, sedem anamitskih in osem kitajskih. V Burmi je ves angleški tisk prenehal izhajati z dnem vkorakanja japonskih čet, ki so takoj poživili dva burmanska lista. V Hongkongu je prej izhajalo 21 časopisov, in sicer dva angleška, dva japonska, ostali pa kitajski. Maja je japonski poveljnik preosnovil tisk in dovolil izhajanje petim kitajskim listom, enemu angleškemu in enemu indijskemu tedniku. V Singaporeu izdaja japonska uprava en japonski, pet indijskih, dva kitajska in dva malajska časopisa. Na Filipinih je pred vojno izhajalo 70 listov. Preosnova je dovolila izhajanje enemu listu v Lecapi, trem pa v Manili, od katerih ima španski list 3000, domačinski 9000, angleški pa 15.000 naklade. Položaj na Javi bo urejen še ta mesec. Izhajali bodo trije listi, in sicer en japonski, en malajski in en kitajski. V Bangkoku, kjer sta pred vojno izhajala dva angleška dnevnika, bodo položaj spreminili in bodo smeli izhajati le časopisi v domačinskem jeziku in en list v kitajščini.

× Odkritja o boljševiških načrtih v Nemčiji. Te dni je izšla v Nemčiji knjiga Wolfganga Munda, ki odkriva zanimive podrobnosti o načrtih za poboljševanje Nemčije, ki so jih v Moskvi izdelali že l. 1922. Tedaj je bil pripravljen že seznam komunistov, ki naj bi sestavili prvo sovjetsko vlado v Nemčiji. Med temi je bil zelo visok odstotek židov. Pet izmed članov namišljene nemške sovjetske vlade je bilo teroristov, ki so se onečastili s številnimi zločini. Vsi so bili židje. Knjiga pripoveduje nadalje, kako je bil v Moskvi izdelan poseben načrt za ustanovitev centrale GPU v Berlinu za vso Evropo pod vodstvom nekega Mihaela Gorba. Obstajala so tudi natančna navodila za pričetek teroristične akcije takoj po osvojitvi sovjetske vlade. Akcija naj bi predvsem zadevala Nemčijo, potem pa se razširila na vso Evropo, dokler ne bi bila čisto poboljševljena.

× Nemiri v Indiji. Iz Šanghaja poročajo: V Patni v Indiji je prišlo do novega spopada med civilisti in angleškimi četami. V distriktu Šahabadu v pokrajini Biharju so angleške čete streljale na množico, o kateri trdijo iz uradnega angleškega vira, da je napadla angleški vojaški oddelek. Šest oseb je bilo ubito, prav toliko pa ranjeno. — Iz New Delhija se je izvedelo, da je bil sin indijskega voditelja Gandija Firoze Gandi, obsojen na 20 mesecev zapora in globo 2000 rupij pod obtožbo, da je prirejal, odnosno pripravljaval nedovoljena zborovanja. Ker je Firoze Gandi odklonil plačilo globe, so mu angleška oblastva zvišala kazen ječe na 23 mesecev.

× Stari Rimljani so tudi poznali živilske nakaznice. Živilski karte so poznali že stari Rimljani. Vse v to vojno zapletene države so bile prisiljene seči po tem sredstvu za pravično razdeljevanje živil. Tudi v prvi svetovni vojni so bile uvedene živilske nakaznice. Stari Rimljani so imeli zelo podoben način enakomernega razdeljevanja živil in denarnih podpor. Stari Rimljani so morali seči po živilskih nakaznicah tako v vojnem kakor tudi sicer v hudih časih, ko je bila letina slaba in ko so se živila podražila. Kakor poznamo zdaj krušne karte, so imeli stari Rimljani žitne karte, na katere so dobivali žito in moko. Žito je dobivalo v prvi vrsti siromašno podeželsko prebivalstvo, moko pa meščani. S kartami so hodili ljudje po žito, odnosno moko, pa tudi po kruh, olje ali vino v velika skladišča. Seveda stari Rimljani niso poznali živilskih nakaznic v zdajšnji obliki. Imeli so deščice, na katerih je bila v vosek vtisnjena količina vsakokratne dodelitve živil. Ko je dobil prejemnik pripadajočo mu količino živil, so mu na deščici izbrisali ustrezno mesto. Nekaj časa so bile v starem veku v rabi tudi kroglice določene velikosti za ustrezne vrste živil. Na kroglice je bila označena teža pripadajoče količine živil. Ob prejemu so ljudje te kroglice oddajali. Tudi v starem Rimu so že poznali nezaposlenost in vse njene posledice. Nezaposleni so dobivali od države podpore. Tudi za ta primer so imeli karte, odnosno deščice, na katerih je bilo zabeleženo, koliko je kdo dobil podpore in kdaj.

× Črnci v ameriški vojski. Iz Buenos Airesa poročajo: Po nedavnih vesteh iz Washingtona bo sestavljena 92. ameriška pehotna divizija, v kateri bodo izključno črne čete.

Pomagati si zna

V tarčo strelja z lokom Debelin, vanjo rad zabil en sam bi klin. Strélice po strani pa letijo, v Debelinu silen srd budijo.

Jez en z debla vražjo tarčo sname, eno še puščico v roke vzame; s kládovom kar v črno jo zabije, zdaj hudič se več mu ne izvije.

Tarčo s strélico na lok postavi, bliže k deblu mož korak napravi, pa pomei, strélico spusti, da tetiva divje zaječi.

Zdaj puščica v črnem je zabita in sramota Debelina skrita. Kdor pomagati si v stiski zna, zmerom prav nadlogo uravna.

× Mačka ga je opozorila na bolezen krave. Zanimiv dogodek se je pripetil te dni blizu Lelpzga. Pozno ponoči je skočila v hišo nekega kmeta mačka na kijuko, da so se odprla vrata izbe, kjer je kmet spal. Mačka je tako dolgo praskala po kmetovi postelji in mijavkala, da se je kmet zbudil. Ko je vstal, je stekla v stajo. Gospodar ji je sledil. V staji je pa spoznal, zakaj ga je prišla mačka buditi. Kravo je tako napenjala, da jo je bilo treba zaklati, ker bi bila sicer poginila.

× Sesalci, ki imajo le po enega mladiča. Večina sesalcev skoti istočasno več mladičev. Le nekaj je v tem pogledu med njimi izjem. Med izjeme spadajo v prvi vrsti sloni in žirafe. Še nikoli se ni zgodilo, da bi povrgla žirafa dva ali tri mladiče. Isto velja za slone in velblode.

× Ukrepi proti židom v Bukarešti. Oblastva v Bukarešti so preiskala prostore bivšega sovjetskega poslaništva, kjer so našla mnogo važnih listin. Na podlagi najdenih seznamov so aretirala okrog 700 židov. Med sovjetsko zasedbo Besarabije in Bukovine so ti židje zaprosili za naselitev v Besarabiji. Aretirane žide so poslali v taborišča onstran Dnjestra na prisilno delo.

TUDI TOLAZBA

»Natakar,« je začel razsajati gost. »V kruhu je pesek!«

»No, to je samo zaradi tega, da bi sirovo maslo ne zdrsnilo z njega!« ga je skušal pomiriti natakar.

ODKRITOSRČNOST

Boltežar umira. Skrbijo ga njegovi prihranki. »Prištedil sem sto zlatnikov,« zaupa svojemu sosedu, »vse življenje sem zbiral, da se je nabralo toliko... Teh sto zlatnikov bi rad vzel s seboj...«

Sosed Gašper gubanči čelo in reče očitajoče: »Zakaj neki Boltežar? To je brez pomena, saj bi se v vica ali peklju takoj stopil!«

ZANESLJIVO ZNAMENJE

»Ljubita se dolgo, pa še vedno nista zaročena, ker je njen strogi oče proti tej zvezi.

Nekoga dne ob slovesu pa mladenka zajoče: »Ne ljubiš me več, zdaj je vse končano!«

»Kako ti pade takšna misel na um?« vpraša on prestrašeno.

»Da,« odgovori dekle. »Zdaj si že trikrat sam šel, preden te je oče ven vrgel!«

ZADOSTI ZA PRAVILEN SKLEP

Sodnik: »Stražnik, iz česa ste sklepali, da je bil obtoženec pijan?«

Stražnik: »Pozvonil je pri hišnih vratih, gospod sodnik. Potem je vtaknil kovanec v omarico za pisma in postavil prazno steklenico k ušesom ter dejal: »Ali se nihče ne oglasi?« Naposled je sedel na prag in zaspal.«

NEPRIDIPRAV

Oče: »Janezek, kaj si počel s hlačami, da so že raztrgane?«

Sinko: »Ne vem, očka, kar same so se razlezele...«

Oče: »Torej tak si. Najprej sem jih nosil štiri leta jaz in bile so kakor nove, potem jih je nosil dve leti tvoj starejši brat, a zdaj, ko so postale njemu pretesne, si jih dobil ti in jih takoj raztrgal...«

Čarovnik požene obsojenca v smrt

Na Novi Gvineji žive razna divja plemena. Med njimi so zlasti Papuanci zelo praznoverni. Vsako pleme ima svojega čarovnika, in ta lahko požene v smrt kogar hoče. Neki nemški raziskovalec poroča o takem primeru. Sam je bil prič, kako je čarovnik obsodil na smrt svojega rojaka, ki se je bil pregrešil proti šegam svojega plemena. Smrtna obsodba je bila izvršena na čuden način. Čarovnik si je bil preskrbel neki predmet na smrt obsojenega rojaka, ki o svoji usodi še ni ničesar vedel. Obsojenec je kmalu pogrešil dotični predmet in čarovnik je poskrbel za to, da je obsojenec po posredniku izvedel, kje je tisti predmet. Spet po posredniku je obsojenec pozneje izvedel, da je uganjal čarovnik s pogrešanim predmetom razne čarovnije.

To je služilo obsojencu za dokaz, da je klical čarovnik na pomoč zle duhove, da bi ga uničil. Čudno je bilo, da je obsojenca res obšel tak paničen strah, da so mu odpovedale vse moči. Ves dan je prečepel v svoji kolibi, iz katere se ni več upal. Jesti sploh ni več mogel. Tako je počasi omagal in čez nekaj dni umrl. Ta način usmrtilve pri Papuancih so potrdili tudi drugi raziskovalci, čeprav so ga opisali nekoliko drugače.

V zle duhove veruje najbolj papuansko pleme Orokaivov, živeče v pragozdovih severno od Port Moresbyja. To pleme trdno veruje, da žive mrličji svoje življenje naprej in da si prizadevajo škodovati živim ljudem. Neki domačin je pripovedoval svojim rojakom, da je hotel v pragozdu s kolom ubiti veliko kačo. Kača je pa nenaadno vzdignila glavo in začela govoriti. Zagrozila mu je, da bo moral prenašati po smrti strašne muke, če se bo kdaj spozabil tako daleč, da bo ubil kačo. Povedala mu je tudi, da je v njej sedež mnogih že davno umrlih papuanskih poglavarjev. Njena naloga naj bi bila, vlačiti po svetu duše teh pokojnikov.

Na podlagi te kačje zgodbe se je ustanovila verska ločina, ki se je imenovala družba častilcev Bajgona. Tej kači, ki je sicer ni nihče videl, so namreč dali ime Bajgon. Po omenjeni zgodbi je kača sama rekla, da ji je tako ime. Člani te verske ločine plešejo na svojih zborovanjih okrog velikega ognja, dokler ne zapadejo neke vrste besnosti. Pri tem prekolnejo vse rojake, če so jim nočejo pridržati.

Da bi potolažili jezo zlih duhov, postavljajo Papuanci na strehe svojih kolib skode z različni živil, namenjenimi dušam umrlih. Duhovi naj bi bili tako hudobni samo zato, ker so lačni. Papuanci trdno verujejo, da se zli duhovi takoj potolajijo, kakor hitro se do stega najedo. Potem so namreč preleni, da bi preganjali ljudi.